

Høring – endringer i politiregisterloven og -forskriften – sletting av opplysninger i politiets registre mv.

Innhold

Høring – endringer i politiregisterloven og -forskriften – sletting av opplysninger i politiets registre mv.....	1
1. Innledning.....	2
2. Sletting i politiets registre	4
2.1 Gjeldende rett	4
2.1.1 Reglene i politiregisterloven og politiregisterforskriften om sletting	4
2.1.2 Reglene i arkivloven om bevaring og kassasjon	5
2.1.3 Endringene i lov 21. juni 2017 nr. 94.....	5
2.2 Forslag til endringer.....	6
2.2.1 Innledning.....	6
2.2.2 Endring i § 16-2 annet ledd – hvordan sletting kan skje	7
2.2.3 Endringer i forskriften del 11 – sletting i de ulike registrene	8
3. Endringer i politiregisterloven § 41 og politiregisterforskriften § 30-1 – Unntak for anmerkning av påtaleunntatelser på uttømmende politiattest.....	18
3.1 Innledning.....	18
3.2 Gjeldende rett	18
3.2.1 Anmerkning av reaksjoner på uttømmende attest	18
3.2.2 Overføring til konfliktråd	19
3.2.3 Påtaleunntatelse	19
3.3 Forslag til endringer.....	20
4. Endring i politiregisterloven § 36 – EØS-attest og botid	22
5. Endring i politiregisterloven § 12 – bruk av opplysninger fra DNA-registeret	23
5.1 Bakgrunn	23
5.2 Kort om innholdet i politiregisterloven § 12	23
5.3 Kort om barns menneskerettigheter og det offentliges ansvar for å fastsette farskap	23
5.4 Rettspraksis	24
5.5 Nærmere om Høyesteretts kjennelse HR-2018-2241-U	24
5.6 Departementets vurdering og forslag til endring.....	25
5.6.1 Noen innledende merknader	25
5.6.2 Noen rettslige utgangspunkter.....	25
5.6.3 Formålsutglidning og forholdsmessighet	26
5.6.4 Forslag til endring.....	28

6.	Endring i politiregisterloven § 13 – sporregisteret.....	29
6.1	Gjeldende rett	29
6.2	Forslag til endringer.....	29
7.	Endring i politiregisterloven § 60 mv. – klage over Datatilsynets vedtak mv.	30
7.1	Bakgrunn	30
7.2	Personvernemndas vedtak PVN-2018-17	30
7.3	Personvernemndas vedtak PVN-2018-19	31
7.4	Forslag til endringer.....	32
7.4.1	Datatilsynets påleggskompetanse.....	32
7.4.2	Klageadgang	33
8.	Endring § 40 – reaksjoner som ikke skal anmerkes på ordinær attest	36
9.	Endring i politiregisterloven §§ 66, 69 og forskriften § 22-1 – forholdet til offentleglova	36
9.1	Politiregisterloven § 66 og § 69.....	36
9.2	Politiregisterforskriften § 22-1	37
10.	Endring i politiregisterloven § 50 tredje ledd – dekryptering av sperrede opplysninger	38
11.	Anmerkning av utenlandske reaksjoner på politiattest	40
12.	Forsendelse av politiattest	41
13.	Båndlegging	42
13.1	Gjeldende rett	42
13.2	Forslag til endring	42
14.	Endring i § 45-2 – definisjon av en DNA-profil	42
14.1	Gjeldende rett	42
14.2	Forslag til endringer.....	42
15.	Oppdateringer som følge av endringer i annet regelverk	43
16.	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	44
17.	Samlet forslag til endringer	44
17.1	Forslag til lovendringer.....	44
17.2	Forslag til forskriftsendringer	46

1. Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) og forskrift 27. september 2013 nr. 1097 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterforskriften).

I høringsnotatet punkt 2 foreslås endringer i reglene om sletting av opplysninger i politiets registre. Forslaget følger opp endringer i politiregisterloven § 69 og arkivloven § 9 som ble gjort ved lov 21. juni 2017 nr. 94 om endringer i politiregisterloven mv. (gjennomføring av direktiv (EU) 2016/680 mv.). Det foreslås at det for enkelte av politiets registre fastsettes at opplysninger som skal slettes i disse registrene skal tilintetgjøres.

I høringsnotatet punkt 3 foreslås å gjøre endringer i politiregisterloven § 41 og forskriften § 30-1 om anmerkning av reaksjoner på uttømmende politiattest, slik at påtaleunntatelser i saker som kunne egnet seg for behandling i konfliktråd, likestilles med konfliktrådssaker.

I høringsnotatet punkt 4 foreslås det en tydeliggjøring av reglene om EØS-attest og botid, som ikke innebærer materielle endringer.

I høringsnotatet punkt 5 foreslås endringer som gjør det helt klart at opplysninger i DNA-registeret ikke kan benyttes til andre formål enn i strafferettspleien.

I punkt 6 foreslås en klar lovhjemmel for sporregisteret i foto- og fingeravtrykkregisteret.

I punkt 7 foreslås å tydeliggjøre omfanget av den registrertes klageadgang og Datatilsynets påleggskompetanse.

I punkt 8 foreslås endringer i politiregisterloven § 40 om hvilke reaksjoner som ikke skal anmerkes på ordinær politiattest, som følge av at enkelte strafferettslige reaksjoner ikke er listet opp i dag. Endringene innebærer ikke realitetsendringer.

I punkt 9 foreslås endringer i politiregisterloven §§ 66 og 69 for å presisere at det ikke er adgang til å klage over avgjørelser fra PST hvor det er begjært innsyn etter offentleglova, og at slike klager over avslag kan avvises.

I punkt 10 foreslås å tilføye dekoding av krypterte opplysninger som et av formålene sperrede opplysninger fra kommunikasjonsskontroll mv. kan brukes til.

I punkt 11 foreslås endringer i reglene om anmerkning av utenlandske reaksjoner på politiattest.

I punkt 12 foreslås endringer i reglene om forsendelse av politiattest for å tydeliggjøre at denne også kan sendes til søkers sikre digitale postkasse eller til adresse i utlandet. Sending til sikker digital postkasse er den mest brukte metoden i dag, og bør reflekteres i regelverket.

I punkt 13 foreslås endringer i reglene om innsyn hos PST som følge av at reglene om båndlegging er flyttet fra straffeprosessloven til politiloven.

I punkt 14 foreslås det en justering av definisjonen av en DNA-profil slik at denne kan uttrykkes som en kombinasjon av tall, bokstaver og symboler.

I punkt 15 foreslås flere oppdateringer av henvisninger mv. som følge av endringer i annet regelverk.

2. Sletting i politiets registre

2.1 Gjeldende rett

2.1.1 Reglene i politiregisterloven og politiregisterforskriften om sletting

Hovedregelen om sletting av opplysninger hos politiet og påtalemyndigheten følger av politiregisterloven § 50 første ledd. Etter denne bestemmelsen skal opplysninger ikke lagres lenger enn det som er nødvendig for formålet med behandlingen. Opplysningene skal slettes eller sperres, med mindre de skal oppbevares i henhold til arkivloven eller annen lovgivning.

Arkivloven § 9 forbyr offentlige organer å kassere, det vil si makulere eller slette permanent, opplysninger og arkiv med mindre kassasjonen har hjemmel i forskrift til arkivloven, eller ved at Riksarkivaren har gitt særskilt samtykke. I § 9 bokstav c siste setning er det imidlertid fastslått at «personregister eller delar av personregister kan i tillegg slettast etter føresegner i medhald av politiregisterloven § 69 første ledd nr. 16.», jf. den nærmere omtalen i punkt 2.1.3 nedenfor.

Etter politiregisterloven § 69 første ledd nr. 16 kan Kongen i forskrift gi nærmere regler om når og hvordan retting, sperring og sletting skal gjennomføres. Slike regler er gitt i politiregisterforskriften kapittel 16. Politiregisterforskriften § 16-2 *Nærmere om begrepet sletting* fastsetter at sletting innebærer å fjerne opplysninger fra registre eller andre systemer. Det at opplysninger skal slettes er derfor ikke ensbetydende med at opplysningene tilintetgjøres. Etter at opplysningene er fjernet fra registrene skal de etter bestemmelsens annet ledd behandles i samsvar med arkivloven, ved at de enten

1. tilintetgjøres, dersom de kan arkivbegrenses,
2. kasseres etter vedtak av Riksarkivaren, eller
3. bevares og avleveres til Arkivverket, jf. arkivloven § 9 og § 10.

I politiregisterforskriften del 11 *Politiets registre* er det for hvert enkelt register angitt etter hvilket av alternativene i § 16-2 annet ledd opplysningene som er slettet, skal behandles. For eksempel skal opplysninger i reaksjonsregisteret bevares og avleveres til Arkivverket, jf. § 44-13, mens opplysninger i kriminaletterretningsregisteret skal kasseres, jf. § 47-14. Begrunnelsen for valget av regulering har til dels vært å sikre forutberegnelighet for den registrerte om hva som skjer med opplysninger som slettes i registrene. I tillegg har man ønsket å følge opp forutsetningene i utredningen fra politiregisterutvalget (NOU 2003:21) punkt 17.2.3 og Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) punkt 14.5.2 om at enkelte opplysninger ikke skal bevares og avleveres til Arkivverket.

Bestemmelsene er i stor grad en kodifisering av gjeldende praksis fra før politiregisterlovens ikrafttredelse.

2.1.2 Reglene i arkivloven om bevaring og kassasjon

Etter arkivloven § 6 har offentlige organer plikt til å ha arkiv. Arkivene skal være ordnet og innrettet slik at de er sikret som informasjonskilder for både samtiden og ettertiden. Arkivmateriale som verken har vært gjenstand for saksbehandling eller har verdi som dokumentasjon, skal imidlertid tas ut av arkivet (arkivbegrensning).

Arkivmateriale kan ikke kasseres uten at dette er i samsvar med forskrifter gitt i medhold av § 12 i arkivloven eller etter særskilt samtykke fra Riksarkivaren. Dette fremgår av arkivloven § 9 bokstav c, som har forrang fremfor andre regler om kassasjon i eller i medhold av andre lover.

Etter forskrift 15. desember 2017 nr. 2105 om offentlege arkiv, som trådte i kraft 1. januar 2018, skal det etter § 16 utarbeides spesifikke kassasjonsregler for det enkelte organ som skal gi oversikt over hva som skal bevares og hva som kan eller skal kasseres, eventuelt hvor lenge materialet skal oppbevares før kassasjon. Kassasjonsreglene skal godkjennes av Riksarkivaren. Bestemmelsen viderefører den tidligere arkivforskriften § 3-21.

2.1.3 Endringene i lov 21. juni 2017 nr. 94

Ved lov 21. juni 2017 nr. 94 ble det gjort følgende endringer i henholdsvis politiregisterloven § 69 første ledd nr. 16:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler til gjennomføring av denne lov, herunder om [...]

nr. 16. når og hvordan retting, sperring og sletting skal gjennomføres, jf. §§ 50 og 51, *herunder om at sletting av opplysninger i politiets registre kan skje når fare for liv og helse eller tungtveiende personvern hensyn tilsier det, jf. lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv § 9 bokstav c.*

og arkivloven § 9 bokstav c:

Utan i samsvar med føresegner gjevne i medhald av § 12 i denne lova eller etter særskilt samtykke frå Riksarkivaren, kan ikkje arkivmateriale [...]

c) kasserast. Dette forbodet går framom føresegner om kassasjon i eller i medhald av andre lover. Personregister eller delar av personregister kan likevel slettast etter føresegnene i personopplysningslova, helseregisterlova og etter føresegner i medhald av helseregisterlova §§ 8 til 12. Slik sletting kan først gjerast etter at det er innhenta fråsegn frå Riksarkivaren. *Personregister eller delar av personregister kan i tillegg slettast etter føresegner i medhald av politiregisterloven § 69 første ledd nr. 16.*

Arkivloven § 9 bokstav c ble endret på nytt ved inkorporeringen av forordning (EU) 2016/679 (personvernforordningen) i norsk rett, ved at henvisningen til personopplysningslova ble tatt ut. Bestemmelsen lyder fra 20. juli 2018:

- c) kasserast. Dette forbudet går framom føresegner om kassasjon i eller i medhald av andre lover. Personregister eller delar av personregister kan likevel slettast etter føresegnene i helseregisterlova og etter føresegner i medhald av helseregisterlova §§ 8 til 12. Slik sletting kan først gjerast etter at det er innhenta fråsegn frå Riksarkivaren. Personregister eller delar av personregister kan i tillegg slettast etter føresegner i medhald av politiregisterloven § 69 første ledd nr. 16.

Om begrunnelsen for endringene ved lov 21. juni 2017 nr. 94 ble det i Prop. 99 L (2016–2017) punkt 5.3.3 vist til at politiets behandling av opplysninger på enkelte områder i vesentlig grad skiller seg fra behandling av opplysninger som foretas av andre offentlige organer. Politiregisterlovgivningen inneholder en rekke unntak fra de grunnleggende prinsippene innenfor personvernlovgivningen, slik som formålsbestemthet, nødvendighet og at opplysningene skal være korrekte. Det er også åpnet for at man i forbindelse med kriminaletterretning ikke bare kan registrere den personen som kan antas å begå lovbrudd, men også familiemedlemmer, venner og arbeidskollegaer. Personene som er registrert i medhold av disse bestemmelsene vil som regel ikke være kjent med at politiet behandler opplysninger om dem.

Det ble vist til at begrunnelsen for disse vidtgående unntakene fra det som ellers gjelder for behandling av personopplysninger, var hensynet til kriminalitetsbekjempelsen og at dette hensynet ble tillagt større vekt enn hensynet til personvernet. Når hensynet til kriminalitetsbekjempelsen er den eneste begrunnelsen for at man tillater denne formen for behandling av personopplysninger, kan ikke dette hensynet erstattes med andre hensyn for å forsvare fortsatt behandling i form av arkivering.

Adgangen til å gjøre unntak fra det generelle kassasjonsforbudet etter den nye forskriftshjemmelen, var ment som en snever unntaksbestemmelse. Dette kommer til uttrykk i ordlyden i politiregisterloven § 69 første ledd nr. 16 som fastsetter at sletting kan skje når *fare for liv og helse eller tungtveiende personvern hensyn tilsier det*.

Det kan således bare gjøres unntak etter disse bestemmelsene dersom tungtveiende personvern hensyn må tillegges større vekt enn bevaringshensyn og andre allmenne hensyn. Når det gjelder fare for liv og helse, må imidlertid utgangspunktet være at muligheten for en slik fare tillegges større vekt enn andre hensyn som taler for at opplysningene bevarer.

2.2 Forslag til endringer

2.2.1 Innledning

Endringer i den generelle bestemmelsen i politiregisterforskriften om hvordan sletting kan skje omtales i punkt 2.2.2 nedenfor. Endringer for det enkelte register omtales i punkt 2.2.3. Først omtales de registre der det ikke er behov for å gjøre unntak fra arkivlovens kassasjonsforbud. Deretter omtales de registrene der departementet mener

at opplysningene ikke bør bevares fordi det foreligger tungtveiende personvern hensyn eller fare for liv og helse.

2.2.2 Endring i § 16-2 annet ledd – hvordan sletting kan skje

Politiregisterforskriften § 16-2 annet ledd gir som nevnt i punkt 2.1.1 anvisning på at sletting i samsvar med arkivloven kan skje i form av

- (1) tilintetgjøring, dersom opplysningene kan arkivbegrenses,
- (2) kassasjon etter vedtak fra Riksarkivaren eller
- (3) bevaring og avlevering til Arkivverket.

At opplysningene skal slettes er dermed etter politiregisterlovens terminologi ikke ensbetydende med at opplysningene slettes permanent.

Når det nå foreslås forskriftsbestemmelser om at enkelte opplysninger skal slettes i betydningen tilintetgjøres fordi det foreligger tungtveiende personvern hensyn eller fare for liv og helse, bør også § 16-2 annet ledd endres. Det foreslås derfor at det i bestemmelsen kun blir to alternativer, slik at opplysninger som fjernes fra registrene enten skal (1) behandles i samsvar med arkivlovgivningen (dvs. enten arkivbegrenses, kasseres etter vedtak fra Riksarkivaren eller bevares og avleveres til Arkivverket) eller (2) tilintetgjøres (dvs. slettes «permanent»). Begrepet «tilintetgjøres» benyttes også i § 16-2 tredje ledd, der det fremgår at opplysninger som behandles etter politiregisterloven § 8 («4-månedersregelen») skal tilintetgjøres når vilkårene for videre behandling ikke er oppfylt eller etter at fristen i § 8 første ledd er utløpt. Departementet mener derfor at dette begrepet også bør benyttes for permanent sletting for de tilfeller der det foreligger tungtveiende personvern hensyn eller fare for liv og helse.

For de registre der det ikke foreligger tungtveiende personvern hensyn eller fare for liv og helse som tilsier at opplysninger skal tilintetgjøres, vil opplysningene behandles i samsvar med de alminnelige reglene i arkivloven. Dette innebærer at virksomheten (politiet) skal foreslå bevarings- og kassasjonsvurdering for dokumentasjonen som opplysningene inngår i, og at Riksarkivaren på vanlig måte treffe bevarings- og kassasjonsvedtak basert på en arkivfaglig vurdering.

Det foreslås etter dette at politiregisterforskriften § 16-2 annet ledd skal lyde:

Etter at opplysningene er fjernet fra registrene skal *opplysningene enten*

1. *behandles i samsvar med arkivloven, eller*
2. *tilintetgjøres.*

2.2.3 Endringer i forskriften del 11 – sletting i de ulike registrene

2.2.3.1 *Registre der det ikke er behov for å gjøre unntak*

Etter departementets vurdering foreligger det ikke tungtveiende personvern hensyn eller fare for liv og helse som tilsier at følgende registre skal omfattes av unntaket fra arkivlovens kassasjonsforbud:

- Reaksjonsregisteret – politiregisterforskriften kapittel 44
- Straffesaksregisteret – politiregisterforskriften kapittel 48
- Personidentitet- og politiopplysningsregisteret – politiregisterforskriften kapittel 49
- Saknetregisteret – politiregisterforskriften kapittel 50
- Etterlysningsregistre – politiregisterforskriften kapittel 51
- Politioperative registre – politiregisterforskriften kapittel 53
- Arrestjournal – politiregisterforskriften kapittel 54
- Grense- og territorialkontrollregisteret – politiregisterforskriften kapittel 55
- Politiets utlendingsregister – politiregisterforskriften kapittel 56

Det foreslås derfor at opplysningene i disse registrene skal slettes i samsvar med reglene i § 16-2 annet ledd nr. 1, dvs. behandles i samsvar med arkivloven.

2.2.3.2 *Registre der det er behov for å gjøre unntak*

Kriminaletterretningsregisteret – politiregisterforskriften kapittel 47

Kort om registeret

Det følger av politiregisterloven § 11 at politiet kan føre kriminaletterretningsregistre dersom vilkårene i § 5 nr. 2 og lovens øvrige vilkår er oppfylt. Formålet med kriminaletterretningsregisteret er å forebygge kriminalitet, avdekke og stanse kriminell virksomhet samt ivareta den enkeltes sikkerhet, jf. forskriften § 47-1. Det er i forskriften §§ 47-4 og 47-5 åpnet for å registrere en vid krets av personer, og forholdsvis omfattende opplysningskategorier, jf. også Prop. 99 L (2016-2017) punkt 5.3. Som en hovedregel skal opplysninger i registeret slettes senest når det har gått fem år fra registreringstidspunktet og det i dette tidsrommet ikke er registrert nye opplysninger om vedkommende, jf. forskriften § 47-14. Opplysninger i registeret skal slettes i form av kassasjon.

Vurdering

Under utarbeidelsen av politiregisterloven var det en klar forutsetning at opplysninger i kriminaletterretningsregisteret ikke skal bevares og avleveres til Arkivverket, ettersom registreringen vurderes å være et vesentlig inngrep i personvernet, jf. NOU 2003: 21 punkt 17.2.3 og Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) punkt 14.5.2. Den eneste grunnen til at opplysningene tillates registrert er at det anses nødvendig av hensyn til kriminalitetsbekjempelsen, og det ville være en vesentlig krenkelse dersom opplysningene tillates arkivert. Terskelen for registrering av opplysninger er lav, og det kan registreres opplysninger om andre personer enn de som er i politiets søkelys, herunder om familiemedlemmer, venner og arbeidskollegaer. Etter departementets

vurdering er det derfor tungtveiende personhensyn som taler for at opplysningene tilintetgjøres.

Slik departementet ser det foreligger det ikke tungtveiende grunner som taler for at opplysningene i registeret bevares for ettertiden. Tas det ut tiltale i saker vil opplysninger fra registeret som legges frem i straffesaken bli en del av straffesakens dokumenter, og behandles i henhold til regelverket for straffesaker. Informasjon som har hatt betydning i en straffesak vil på denne måten bli bevart for ettertiden. Tilintetgjøring vil med andre ord være begrenset til informasjon som ikke resulterer i en straffesak. Store deler av informasjonen i kriminaletterretningsregisteret er ikke-verifisert. Den har derfor liten verdi for eventuell gjenbruk og lenking til andre informasjonskilder, og antas å ha begrenset verdi for ettertiden.

Registeret vil kunne være en kilde til kunnskap om politiets kriminaletterretning, hvem den har vært rettet inn mot, hva slags typer opplysninger som har vært hentet inn om den enkelte og grupper osv. I så måte vil registeret utgjøre dokumentasjon og kunne være grunnlag for etterprøving og kontroll med politiets virksomhet. Dette hensynet vil imidlertid som regel kunne fremføres som et argument for bevaring av alle personopplysninger som er innsamlet av en offentlig myndighet kan dermed ikke tillegges avgjørende betydning.

I lys av de tungtveiende personvern hensynene som taler for tilintetgjøring, samt at opplysningene antas å ha begrenset verdi for ettertiden, foreslås det at opplysninger i kriminaletterretningsregisteret skal slettes etter § 16-2 annet ledd nr. 2 (dvs. tilintetgjøres).

[Bekymringssamtaler – politiregisterforskriften kapittel 58](#)

Kort om registeret

Politiregisterforskriften kapittel 58 regulerer behandling av opplysninger i forbindelse med gjennomføring av bekymringssamtaler, jf. politiregisterforskriften § 58-2.

Opplysninger som registreres er blant annet personalia og kontaktinformasjon, tid og sted for samtale, hvem som var til stede og resultatet av samtalen, jf. forskriften § 58-5. I tillegg kan det registreres opplysninger gitt i samtalen om familiens livssituasjon og om lovbrudd eller uønsket atferd og bakgrunnen for dette. Det kan også registreres opplysninger om personer med særlig tilknytning til mindreårige, samt oppfølgingstiltak.

Bekymringssamtaler er samtaler politiet har med mindreårige og deres foresatte, og er et verktøy som brukes når det avdekkes uønsket og/eller kriminell atferd som kan føre til utvikling av en kriminell løpebane. Formålet med bekymringssamtalen er å forebygge kriminell utvikling hos mindreårige som etter politiets vurdering er i risikozonen. I tillegg kan en slik samtale være en av flere muligheter for det offentlige til å kartlegge den unges livssituasjon, med sikte på å gi nødvendig hjelp og støtte.

Det er to hovedspor for gjennomføring av en bekymringssamtale. Politiloven § 13 fjerde ledd åpner for at en person under 18 år og vedkommendes foreldre kan pålegges å møte til samtale med politiet. Bestemmelsen kan brukes overfor mindreårige både under og over den kriminelle lavalder. For personer mellom 15 og 18 år kan møteplikt pålegges der politiet har grunn til å tro at vedkommende har begått straffbare handlinger. For personer under 15 år kan møteplikt pålegges der politiet har grunn til å tro at vedkommende har begått handlinger som kunne vært straffet om han eller hun var over den kriminelle lavalder. Mindreårige med uønsket atferd som ikke er lovbruddsatferd, eller som er i risikozonen for straffbare handlinger, kan ikke pålegges å møte til en slik samtale. Disse kan derimot inviteres til frivillig samtale hos politiet. Slike frivillige samtaler er ikke nærmere regulert i politiloven.

Opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av pålagt bekymringssamtale skal slettes etter 5 år dersom det ikke er nye registreringer på vedkommende i løpet av denne tidsperioden. Opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av frivillig bekymringssamtale hvor det ikke har vært behov for iverksetting av tiltak, skal slettes etter 1 år dersom det ikke er nye registreringer på vedkommende i løpet av denne tidsperioden. Etter forskriften § 58-11 skal opplysninger i registeret slettes i form av kassasjon.

Vurdering

Personer som er i kontakt med politiet gjennom bekymringssamtaler, kan befinne seg i en særlig vanskelig periode i livet. Det kan i forbindelse med samtalen registreres opplysninger som den enkelte vil kunne oppleve som svært private, for eksempel opplysninger om livssituasjon og den enkeltes motivasjon og begrunnelse for begåtte handlinger. At denne typen opplysninger bevares for ettertiden, og for eksempel skal kunne forskes på, vil kunne oppleves belastende for den enkelte.

Dersom opplysningene arkiveres, vil det i tillegg kunne medføre en risiko for at den enkelte er mer tilbakeholden i dialogen med politiet. Arkivering vil også kunne ha negative effekter på politiets bruk av frivillig samtale, der verken foresatte eller den mindreårige er forpliktet til å møte. Det kan ikke utelukkes at personer vil takke nei til muligheten for frivillig samtale, dersom det ikke er garantert at opplysningene tilintetgjøres.

Hvordan politiet har organisert og gjennomført bekymringssamtaler vil gjennom lov, forskrift og andre styrende dokumenter være godt dokumentert. Bevaring av opplysninger knyttet til den enkelte ungdom vil riktig nok kunne gi konkret og utfyllende informasjon om hvordan politiet løste denne oppgaven, og legge til rette for senere forskning om ungdomskriminalitet og forebygging. Dette hensynet ble imidlertid vurdert i forbindelse med vedtakelsen av politiregisterforskriften.

Departementet fant den gang at hensynet til den registrerte måtte veie tyngst. Dette gjelder etter departementets syn fremdeles. Behovet for å kunne drive forskning bør

ivaretas på andre måter enn arkivering, for eksempel ved å videreføre opplysningene i anonymisert form.

For politiet vil opplysningene i bekymringssamtaler bare ha verdi så lenge den registrerte personen er i politiets søkelys for kriminell atferd. Dette er ivaretatt ved at forskriften § 58-11 åpner for at opplysningene kan beholdes lengre der det er nye registreringer på personen.

Samlet sett finner derfor departementet at det foreligger tungtveiende personvern hensyn som tilsier at opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av bekymringssamtale skal slettes etter § 16-2 annet ledd nr. 2, dvs. tilintetgjøres.

Slettefristene for bekymringssamtaler er relativt korte der det ikke er nye registreringer på personen. Grunnen til dette er at hvis den registrerte kommer ut av den mulige kriminelle løpebanen, skal ikke opplysninger om kontakt med politiet kunne medføre negative konsekvenser senere i livet. Departementet ser imidlertid at det av hensyn til den registrerte selv kan være grunn til å bevare opplysningene for en lengre periode enn det forskriften legger opp til i dag. Den registrerte kan i voksen alder ha ønske og behov for å se den informasjonen som i sin tid ble registrert, for eksempel kan det være behov for informasjon om hvordan offentlig etater har agert i forbindelse med søknad om rettsferdsvederlag og erstatningssaker. Dagens korte slettefrister kan være til hinder for dette.

Departementet mener likevel at dette hensynet ikke bør medføre at opplysningene skal bevares for ettertiden, eller at opplysningene skal være tilgjengelig for politiet i deres arbeid i lenger tid enn de frister forskriften i dag legger opp til. Det foreslås derfor at opplysninger som er registrert i forbindelse med bekymringssamtaler, når fristen for sletting etter gjeldende bestemmelser inntreffer, i stedet skal sperres. Det foreslås at sperrede opplysninger bare skal kunne brukes til å gi den registrerte innsyn, og ikke i den behandlingsansvarliges interesse. Etter en foreløpig vurdering foreslår departementet at sperrede opplysninger slettes senest 15 år etter at den registrerte fylte 18 år. Etter at tidsfristen utløper skal opplysningene tilintetgjøres. Departementet legger til grunn at politiet ved gjennomføring av bekymringssamtalene gjør oppmerksom på at opplysningene vil være lagret hos politiet i den angitte perioden, og at det vil være mulig å be om innsyn før fristen utløper. Det bes særskilt om høringsinstansenes syn på en slik løsning, herunder på hvor lenge opplysningene bør oppbevares av hensyn til den registrerte.

Det foreslås etter dette følgende endringer:

§ 15-4 første ledd skal lyde:

Opplysninger som sperres kan bare brukes til følgende formål:

1. dokumentasjon i den registrertes eller den behandlingsansvarliges interesse,

2. politimessige formål når sperring er begrunnet i at opplysningen ikke skal brukes til vandelskontroll,
3. utarbeidelse av nasjonale trussel- og risikovurderinger og etterretningsprodukter når opplysningene er sperret etter § 59-11,
4. *til å gi den registrerte innsyn når opplysningene er sperret etter § 58-10, eller*
5. til andre formål dersom sperring er begrunnet i den registrertes interesse og den registrerte samtykker, jf. § 6-1.

§ 58-10 skal lyde:

§ 58-10 *Sperring*

Opplysninger som er sperret i henhold til politiregisterloven § 50 og § 51 behandles i samsvar med forskriften kapittel 15.

Saksbehandlingsreglene i politiregisterloven § 54 og forskriften kapittel 17 kommer til anvendelse.

Opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av bekymringssamtale skal sperres etter 5 år dersom det ikke er nye registreringer på vedkommende i løpet av denne tidsperioden.

Opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av bekymringssamtale hvor barn og foresatte ikke er pålagt møteplikt etter politiloven § 13 fjerde ledd, og hvor det ikke har vært behov for iverksetting av tiltak, skal sperres etter 1 år dersom det ikke er nye registreringer på vedkommende i løpet av denne tidsperioden.

Sperrede opplysninger kan bare brukes for å gi den registrerte innsyn, jf. § 58-8.

§ 58-11 skal lyde:

§ 58-11 *Sletting*

Sperrede opplysninger skal slettes senest 15 år etter at den registrerte fylte 18 år. Opplysninger skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2.

Saksbehandlingsreglene i politiregisterloven § 54 og forskriften kapittel 17 kommer til anvendelse. Begjæringer om sletting skal etterkommes.

[Informantregisteret – politiregisterforskriften kapittel 57](#)

Kort om registeret

Informantregisteret gir en nasjonal oversikt over politiets informanter, dvs. personer som på frivillig basis aktivt gir eller innhenter opplysninger på instruksjon fra politiet. Opplysninger som kan registreres i informantregisteret er blant annet personalia, aliasnavn, bopel, status, geografisk virkeområde, nasjonalitet eller etnisk opprinnelse, etnisk miljø, omgangskrets eller miljø, kriminalitetskategori og kommunikasjon med informanten, jf. forskriften § 57-4. På grunn av viktigheten av å skjerme disse opplysningene for utenforstående, er det gitt særlig strenge regler om hvem som skal

ha tilgang til registeret, og opplysninger kan ikke utleveres uten etter samtykke fra den registrerte.

Det er ikke angitt i forskriften hvordan sletting skal skje i informantregisteret.

Vurdering

Som det ble vist til i Prop. 99 L (2016-2017) punkt 5.3.3 kan informanter bli utsatt for alvorlige represalier fra kriminelle miljøer dersom deres informantvirksomhet blir kjent. Det er derfor særdeles viktig at disse opplysningene skjermes så godt som mulig og at de ikke gjøres kjent for utenforstående.

Hovedsakelig vil informantbehandling inngå i etterretning. I de tilfeller informasjon fra informanter blir brukt i straffesak vil dette bli dokumentert i straffesakens dokumenter.

Informasjonen i informantregisteret dokumenterer i liten grad enkeltpersoners rettigheter eller offentlig myndighetsutøvelse. Tvert imot vil den enkelte informant ha interesse i at informasjonen slettes og ikke bevares. Informantene kan uttale seg til politiet med stor risiko for eget liv og helse dersom det blir kjent at de gir informasjon til politiet. Det kan heller ikke utelukkes at noen vil unnlate å bli informant dersom opplysninger om informantvirksomheten ikke vil slettes permanent.

Personer er registrert med alias og nummer. Opplysninger om informantens identitet lagres i en egen del av registeret. Saksbehandlingen bærer preg av skjønn og vurderinger når det gjelder kvaliteten av og troverdigheten til informantene og opplysninger. Opplysninger gitt av informantene er ikke-verifiserte, noe som gjør at de har liten verdi når det kommer til gjenbruk og lenking til andre informasjonskilder. De konkrete opplysningene i registeret anses derfor å ha liten verdi som informasjonskilde for ettertiden.

Som nevnt i Prop. 99 L (2016-2017) punkt 7.5 på side 36 legger departementet til grunn at muligheten for fare for liv og helse som utgangspunkt må tillegges større vekt enn andre hensyn i vurderingen av om det er behov for å gjøre unntak fra kassasjonsforbudet i arkivloven. Når opplysningene i tillegg anses å ha begrenset verdi for ettertiden, foreslår departementet at opplysninger i informantregisteret skal slettes etter § 16-2 annet ledd nr. 2, dvs. tilintetgjøres.

Biometriregistre – DNA, foto og fingeravtrykk politiregisterforskriften kapittel 45 og 46

Ettersom de samme hensyn gjør seg gjeldende både for DNA, foto og fingeravtrykk, omtales disse registrene samlet.

Kort om registre

Det følger av politiregisterloven § 12 at politiet skal føre et DNA-register bestående av et identitetsregister, et etterforskningsregister og et sporregister. Nærmere regler er gitt i forskriften kapittel 45. En DNA-profil er resultatet av en analyse av biologisk materiale, og uttrykkes ved en tallkombinasjon.

Etter politiregisterloven § 13 skal politiet føre et register med fingeravtrykk og fotografi som er innhentet i samsvar med straffeprosessloven § 160 og bestemmelsene i påtaleinstruksen. Nærmere regler er gitt i forskriften kapittel 46.

Etter forskriften § 45-17 skal alle DNA-profiler slettes i form av arkivbegrensning. Øvrige opplysninger i identitetsregisteret skal bevares, mens øvrige opplysninger i etterforskningsregisteret skal kasseres. Etter forskriften § 46-15 skal alle foto og fingeravtrykk kasseres. Slettefristen for opplysninger i identitetsregistrene er som hovedregel 5 år etter personens død.

Vurdering

Etter personvernforordningen (forordning (EU) 2016/679) artikkel 9 regnes behandling av genetiske opplysninger og av biometriske opplysninger, med det formål entydig å identifisere en fysisk person, som behandling av særlige kategorier personopplysninger. Slik behandling er i utgangspunktet forbudt, med mindre det foreligger et særskilt grunnlag. Etter direktiv (EU) 2016/680 må behandling av slike opplysninger være «strengt nødvendig».

Hvordan politiet har samlet inn og brukt informasjonen i registrene i sin oppgaveløsning er godt dokumentert i lov og forskrift, samt i andre overordnede og styrende dokumenter, eksempelvis rundskriv fra Riksadvokaten. Informasjonen i registrene har ingen verdi for den det gjelder, og opplysningene vil heller ikke ha informasjonsverdi for å belyse samfunnsforhold eller som dokumentasjon på samtiden. Rapporter med resultat av søk mv. er dokumentert i straffesaken og vil bli bevart der. Etter departementets vurdering har dermed informasjonen i biometriregistrene begrenset verdi for ettertiden, noe som underbygges av at Riksarkivaren har fattet vedtak om kassasjon for en del av opplysningene.

I lys av at opplysningene i biometriregistrene er å regne som særlige kategorier av personopplysninger, og at de anses å ha begrenset verdi for ettertiden, mener departementet at de beste grunner taler for at det i forskriften eksplisitt inntas at slike opplysninger skal slettes etter § 16-2 annet ledd nr. 2, dvs. tilintetgjøres.

Lydlogg – politiregisterforskriften kapittel 53

Kort om registeret

Lydloggen er et automatisert og fortløpende opptak av kommunikasjon på telefon og annet sambandsutstyr ved politiets operasjonssentraler. Etter forskriften § 53-15 skal opplysninger i lydloggen slettes automatisk i form av tilintetgjøring etter 90 dager, med mindre det foreligger en anmeldelse eller andre konkrete holdepunkter som tilsier at lydloggen vil få betydning som bevis i straffesak eller annen form for dokumentasjon.

Vurdering

Etter departementets vurdering er det gode grunner som taler for at lydloggen skal slettes i form av tilintetgjøring. Vissheten om at lydopptak gjort i en krisesituasjon oppbevares for ettertiden kan oppleves som svært belastende for innringer. Etter

departementets syn foreligger det derfor tungtveiende personvern hensyn som tilsier at opplysningene skal tilintetgjøres. I de tilfeller anrop utløser oppdrag vil det dokumenteres i politioperative registre (PO), og lydlogg som blir brukt som bevis i straffesak vil bevares sammen med resten av straffesakens dokumenter. Lydlogg som ikke blir sikret som dokument i en sak antas å ha kortvarig verdi som dokumentasjon.

Departementet foreslår derfor, i lys av den belastning langtidslagring av loggen kan representere for den personen som tas opp, at lydloggen skal slettes etter § 16-2 annet ledd nr. 2, dvs. tilintetgjøres.

[Lyd og bilde i politiarrest – politiregisterforskriften kapittel 54](#)

[Kort om registeret](#)

Formålet med lyd- og bildeopptak i politiarrest er å ivareta arrestantens liv og helse. Opptak av lyd og bilde i celle i politiarrest kan kun finne sted når det er begrunnet i hensynet til arrestantens liv og helse, likevel slik at opptak av lyd og bilde alltid skal benyttes overfor arrestanter som nevnt i politiloven § 9 (berusede personer) og § 12 (syke personer som ikke er i stand til å ta vare på seg selv). Opptak skal slettes etter en måned med mindre det foreligger anmeldelse eller andre konkrete holdepunkter tilsier at opptakene vil være av betydning som bevis i straffesak, jf. forskriften § 54-12. Fortsatt lagring kan også skje dersom arrestanten klager på arrestoppholdet og samtykker til fortsatt lagring. Når formålet med den videre behandlingen er oppnådd, skal lyd- og bildeopptakene slettes. Det er ikke angitt i forskriften hvordan sletting skal skje.

[Vurdering](#)

Opptak av lyd og bilde i politiarrest skjer for å ivareta arrestantens liv og helse. Det kan gjøres opptak både i cellene og i øvrige områder i politiarresten. Kameraovervåking er et betydelig inngrep i den enkeltes personvern, og ved kameraovervåking i politiarrest har den innsatte ingen mulighet til å unngå overvåkingen. Personer som er innsatt i politiarrest er i en sårbar situasjon som kan oppleves som meget traumatisk. Vissheten om at lyd og bildeopptak gjort i denne situasjonen bevares, vil kunne oppleves som en betydelig belastning og krenkelse for den det gjelder. Etter departementets vurdering er det åpenbart at det foreligger tungtveiende hensyn som taler for at opptak av lyd og bilde i politiarrest tilintetgjøres.

Riksarkivaren har fattet vedtak om bevaring av arrestjournalen, slik at personers opphold i politiarrest dermed er dokumentert for ettertiden gjennom denne. Lyd og billedopptak som inngår som del av en straffesak vil bevares sammen med sakens øvrige dokumenter. Verdien av å bevare for ettertiden lyd og billedopptak som ikke har vært en del av en straffesak anses å være svært begrenset. Etter departementets vurdering foreligger det tungtveiende personvern hensyn som tilsier at opptak av lyd og bilde i politiarrest skal tilintetgjøres, og det foreslås derfor at sletting skal skje etter § 16-2 annet ledd nr. 2.

Kort om registeret

Hvitvaskingsregisteret (ASK) er Enheten for Finansiell Etterretning ved ØKOKRIM (EFE) sitt registrerings-, analyse- og saksbehandlingssystem. I ASK registreres mottatte rapporter om mistenkelige transaksjoner (MT-rapporter), og informasjonen sammenstilles med annen relevant og tilgjengelig informasjon, herunder opplysninger om mistanke om terrorfinansiering og hvitvasking mottatt fra kontrollorganer og utenlandske finansielle etterretningsenheter.

Det fremgår av politiregisterforskriften § 52-11 at alle opplysninger som registreres i ASK skal slettes i tråd med bestemmelsene i hvitvaskingsloven § 34. Etter denne bestemmelsen skal ØKOKRIM slette rapporteringspliktige opplysninger, dvs. opplysninger som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, senest fem år etter at opplysningene ble registrert, med mindre det i dette tidsrommet er registrert nye opplysninger eller det er foretatt etterforsknings- eller rettergangsskritt mot den registrerte. Lagringstiden skal uansett ikke overstige femten år, noe som er nytt med hvitvaskingsloven av 2018, som gjennomfører fjerde hvitvaskingsdirektiv. Direktivet gir ikke regler om registrering, lagring og sletting av opplysninger hos FIU-ene.

Forskriften gir ikke anvisning på hvordan sletting skal skje.

Vurdering

Formålet med rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven er å gjøre det enklere å avdekke profittmotivert kriminalitet og å hindre at finansforetak og andre rapporteringspliktige misbrukes i tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Mistankegrunnlaget er derfor lavt, og det kreves ikke sannsynlighetsovervekt for at det foreligger noe mistenkelig før rapporteringsplikten inntreffer. En diffus mistanke er nok til at en melding registreres i registeret. Det innrapporteres et stort antall mistenkelige transaksjoner hvert år, i 2018 var det i overkant av 10 000 rapporter.

I tillegg til rapporter fra rapporteringspliktige registreres det også etterretningsinformasjon fra andre virksomheter i politiet. Hvitvaskingsregisteret har dermed flere likhetstrekk med kriminaletterrettingsregisteret. Rapporter fra finansinstitusjoner mv. registreres automatisk i registeret, uten noen vurdering fra ØKOKRIM sin side. Det kan i tillegg registreres opplysninger om andre personer med tilknytning til den personen som er av interesse. Den registrerte vil heller ikke få vite om registreringen. At opplysningene tillates registrert av hensyn til kriminalitetsbekjempelsen, tilsier ikke at opplysningene skal bevares for ettertiden. Departementet legger til grunn at det for hvitvaskingsregisteret, på samme måte som for kriminaletterrettingsregisteret, er tungtveiende personvernmessige hensyn som taler for at opplysningene bør tilintetgjøres.

Registeret inneholder informasjon av ulik art og kvalitet. Dersom informasjon fra registeret fører til tiltak og brukes i straffesak, vil den bli bevart som dokument i

straffesaken. Mottatte og innsamlede opplysninger knyttet til enkeltpersoner eller foretak i saker som ikke fører til straffesak, antas å ha liten verdi som informasjonskilde for ettertiden.

Etter departementets vurdering tilsier tungtveiende personvern hensyn at opplysningene i hvitvaskingsregisteret tilintetgjøres, og det foreslås derfor at opplysningene skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2.

[Register for Nasjonalt tverretattlig analyse- og etterretningssenter \(NTAES\) – politiregisterforskriften kapittel 59](#)

Kort om registeret

NTAES består av medarbeidere fra Skatteetaten, politiet, NAV, Arbeidstilsynet og Tolletaten, og er lokalisert ved ØKOKRIM. Senterets hovedoppgaver er å utarbeide nasjonale trussel- og risikovurderinger som grunnlag for strategiske beslutninger om tiltak innen økonomisk kriminalitet, herunder arbeidslivskriminalitet, og utarbeide etterretningsprodukter som gir grunnlag for innsats mot kriminalitet. I arbeidet med analyser og rapporter vil senteret innhente og motta personopplysninger fra de samarbeidende etatene. De ferdige rapportene vil som hovedregel være anonymiserte og offentlige. For å kunne foreta gode analyser er senteret gitt adgang til å behandle en rekke ulike opplysninger, jf. politiregisterforskriften §§ 59-4 og 59-5. Det er imidlertid strenge begrensninger i adgangen til å utlevere opplysninger fra registeret, og det er kun personer som gjør tjeneste ved NTAES som har tilgang til registeret.

Det er ikke angitt i forskriften hvordan sletting skal skje.

[Vurdering](#)

NTAES skal ikke ta opp enkeltsaker eller bidra direkte inn i politiets eller kontrollstatens arbeid i konkrete saker. Senterets oppgaver er kun å utarbeide nasjonale trussel- og risikovurderinger og etterretningsprodukter. Dette gjøres ved å vurdere, analysere og sammenstille en rekke opplysninger fra de samarbeidende etatene. Opplysningene i registeret vil som følge av dette ikke være unike, men også finnes i etatenes egne registre og være underlagt bevarings- og kassasjonsvedtakene for disse.

Opplysningene som kan registreres er sammenlignbare med de opplysningene som kan registreres i etterretningsregistre. Opplysningene kan være ikke-verifiserte, noe som gjør at de har liten verdi når det kommer til gjenbruk og lenking til andre informasjonskilder.

Sammenstillingen fra ulike registre vil kunne innebære en detaljert kartlegging av enkeltpersoner, og det vil kunne oppleves som belastende dersom denne skal bevares for ettertiden.

Sammenstillingene kan bare benyttes som grunnlag for en analyse, og kan ikke utleveres til andre eller benyttes av de deltakende organene i deres oppgaveløsning. Når bruken er så vidt begrenset, fremstår det etter departementets syn uheldig dersom

opplysningene skal bevares for ettertiden og dermed vil kunne benyttes av andre til forskning mv. på et senere tidspunkt. De ferdige rapportene vil som hovedregel være offentlige, og vil dermed bevares for ettertiden.

På grunn av at sammenstillingene kan utgjøre detaljerte kartlegginger av enkeltpersoner, er det departementets vurderinger at vilkåret om tungtveiende personvern hensyn er oppfylt. Det foreslås derfor at opplysninger i registeret for NTAES skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2, dvs. tilintetgjøres.

3. Endringer i politiregisterloven § 41 og politiregisterforskriften § 30-1 – Unntak for anmerkning av påtaleunntatelser på uttømmende politiattest

3.1 Innledning

Departementet er blitt oppmerksom på en ubegrunnet rettsulikhet i reglene om anmerkning av reaksjoner på uttømmende politiattest. Etter gjeldende rett skal påtaleunntatelser anmerkes på uttømmende attest, jf. politiregisterloven § 41 nr. 1. Samtidig gjøres det unntak for saker som er overført til behandling i konfliktråd jf. § 41 nr. 1 bokstav a. Da vilkårene for de to reaksjonsformene delvis sammenfaller, kan det oppstå situasjoner hvor vilkårene for overføring til konfliktrådsbehandling er oppfylt, men hvor påtalemyndigheten likevel velger å unnlate påtale. I slike saker er det vanskelig å begrunne at det bare er overføring til behandling i konfliktråd som ikke anmerkes på uttømmende attest. Departementet foreslår derfor å endre politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a slik at det også gjøres unntak for påtaleunntatelser i saker som *kunne ha egnet seg for behandling i konfliktråd*.

3.2 Gjeldende rett

3.2.1 Anmerkning av reaksjoner på uttømmende attest

Politiregisterloven §§ 40 og 41 skiller mellom ordinær og uttømmende politiattest. På ordinær politiattest anmerkes bl.a. dom på forvaring, dom på ubetinget og betinget fengsel, dom på samfunnsstraff, dom på ungdomsstraff og bøter for lovbrudd med øvre strafferamme på fengsel i mer enn 6 år, jf. politiregisterloven § 40 nr. 2. Det gjøres derimot unntak for flere mildere reaksjonsformer, herunder påtaleunntatelser og overføring til behandling i konfliktråd, jf. politiregisterloven § 40 nr. 3. I tillegg er det begrenset hvor lenge etter domfellelse reaksjonene skal anmerkes på attesten.

På uttømmende politiattest anmerkes i utgangspunktet alle straffer, andre strafferettslige reaksjoner og andre tiltak som er registrert i reaksjonsregisteret som følge av lovbrudd jf. politiregisterloven § 41 nr. 1. Reaksjonene skal anmerkes uavhengig av hvor lang tid det har gått siden domfellelse. Det gjøres kun unntak i de tilfellene som er listet opp i § 41 nr. 1 bokstav a til c. Etter § 41 nr. 1 bokstav a gjøres det unntak for sak som er overført til behandling i konfliktråd etter straffeprosessloven § 71 a første og annet ledd, dersom vedkommende ikke har begått nye lovbrudd 2 år etter at det er inngått godkjent avtale, ungdomsplan eller plan i konfliktrådet, jf. § 41 nr. 1

bokstav a. Unntaket er begrunnet med at konfliktrådsbehandling er til for at unge lovbrystere skal få en enkel behandling av mindre lovbrudd uten at det får negative konsekvenser for vedkommende senere, jf. Ot.prp.nr.108 (2008-2009) punkt 12.7.2 jf. punkt 12.7.5.1.

Det gjøres ikke tilsvarende unntak for påtaleunntatelser. Etter gjeldende rett skal alle påtaleunntatelser anmerkes på uttømmende politiattest. Dette gjelder både alminnelige påtaleunntatelser etter straffeprosessloven § 69 første ledd og unntatelser gitt på vilkår som nevnt i straffeloven §§ 35, 36 og 37 a til j, herunder på vilkår om å møte til mekling eller oppfølging i konfliktråd jf. § 69 tredje ledd.

3.2.2 Overføring til konfliktråd

Når straffeskyld anses bevist, kan påtalemyndigheten beslutte at en sak skal overføres til mekling i konfliktråd, eller til oppfølging i konfliktråd, jf. straffeprosessloven § 71 a. Overføring forutsetter at saken egner seg for slik behandling, og at både fornærmede og siktede samtykker til behandling i konfliktråd. For overføring til ungdomsoppfølging i konfliktråd kreves det bare samtykke fra siktede, jf. straffeprosessloven § 71 a annet ledd.

I rundskriv nr. 4/2008 del 2 utdyper Riksadvokaten at konfliktrådsbehandling først og fremst er egnet når individualpreventive hensyn taler for en slik behandling, og sterke allmennpreventive hensyn ikke taler mot. Dersom saken etter rettspraksis ligger an til ubetinget fengsel, vil det sjelden være grunnlag for konfliktrådsbehandling etter straffeprosessloven § 71 a. Riksadvokaten fremhever at det følger av konfliktrådsloven § 1, og forutsetningsvis av straffeprosessloven § 71 a, at det må finnes en fornærmet eller skadelidt for at saken skal kunne sendes til konfliktrådet. Narkotikalovbrudd og vegtrafikkovertrædelser som ikke rammer noen enkeltperson nevnes som eksempler som ikke kan overføres. Følgende sakstyper blir trukket frem som særlig godt egnet for konfliktråd: Vinningsforbrytelser som naskeri og tyveri, skadeverk, enkelte legemsfornærmelser og da særlig de som springer ut av en forutgående konflikt. Videre vil ordningen med konfliktråd være mest aktuell i tilfeller hvor lovbrysteren er tidligere ustraffet.

3.2.3 Påtaleunntatelse

Dersom «helt særlige grunner tilsier det», kan påtalemyndigheten unntate å påtale et forhold til tross for at straffeskyld er bevist jf. straffeprosessloven § 69 første ledd. Slik påtaleunntatelse kan gis på vilkår om at siktede i en prøvetid ikke gjør seg skyldig i ny straffbar handling, eller på vilkår som nevnt i straffeloven §§ 35, 36 og 37 bokstavene a til j, herunder overføring til konfliktråd jf. straffeloven § 37 bokstav i. Påtale kan også unntates av prosessøkonomiske hensyn, når reglene for straffutmålingen ved sammenstøt av flere lovbrudd medfører at ingen eller bare en ubetydelig straff ville komme til anvendelse, jf. straffeprosessloven § 70 første ledd. I tillegg kan det unntates påtale når det er ilagt militær refselse for forholdet, jf. § 70 annet ledd.

I Riksadvokatens rundskriv nr. 6/1989 presiseres det at verken straffeprosessloven § 69 eller påtaleinstruksen kapittel 18 setter konkrete skranker for i hvilke tilfeller påtaleunntatelser kan gis. Det påpekes at det store flertall av påtaleunntatelser knytter seg til mindre graverende forhold, men at også alvorlige straffbare handlinger kan avgjøres med påtaleunntatelse dersom særlige grunner tilsier det. I vurdering av om påtale skal unntates fremheves det at hensynet til straffens preventive virkning, og ganske særlig allmennprevensjonen, taler mot å avgjøre en sak etter straffeprosessloven § 69.

3.3 Forslag til endringer

Vilkårene for å unnta påtale og å overføre sak til behandling i konfliktråd ligner på hverandre. Av den grunn kan det forekomme at påtalemyndigheten unntar påtale i sak hvor vilkårene for overføring til behandling i konfliktrådet også var oppfylt. Dette kan blant annet skje i saker hvor fornærmedes manglende samtykke er årsaken til at påtalemyndigheten unntar påtale istedenfor å overføre saken til behandling i konfliktråd.

Det er vanskelig å begrunne hvorfor det ikke også skal gjøres unntak for anmerkning av påtaleunntatelser i slike saker. Departementet ønsker å eliminere denne rettsulikheten. Samtidig er det ikke et ønske at alle påtaleunntatelser skal unntas anmerkning på uttømmende attest, siden påtalemyndigheten også kan unnta påtale ved mer alvorlige overtredelser.

Det finnes ingen klare rammer for når en sak skal overføres til konfliktråd. Det skal blant annet vurderes om saken «egner seg for slik behandling», som krever en konkret vurdering. På samme måte er vilkårene for å unnta påtale preget av avveininger. Av den grunn er det vanskelig å lage en bestemmelse som uttømmende regulerer hvilke av påtaleunntatelsene som skal anmerkes på uttømmende attest, og hvilke påtaleunntatelser som ikke skal anmerkes. Departementet foreslår derfor å knytte vurderingen av om en påtaleunntatelse skal anmerkes eller ikke til vilkåret om sakens egnethet for behandling i konfliktråd. Dersom saken også hadde egnet seg for behandling i konfliktråd, bør ikke påtaleunntatelsen anmerkes på uttømmende attest. I slike tilfeller vil begrunnelsen bak unntaket for saker som er overført til konfliktråd også gjøre seg gjeldende for påtaleunntatelser.

På den måten vil sammenlignbare saker behandles likt. I tillegg vil en slik bestemmelse sørge for at påtaleunntatelser ikke vil bli anmerket når fornærmedes manglende samtykke er det eneste som står i veien for overføring til behandling i konfliktråd. Vurderingen av sakens egnethet bør tilsvare den som gjøres etter straffeprosessloven § 71 a første ledd annet punktum, samt retningslinjene gitt i Riksadvokatens rundskriv nr. 4/2008 del 2, som omtalt i punkt 3.2.2.

Departementet foreslår derfor at politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a også gjør unntak for påtaleunntatelse gitt etter straffeprosessloven §§ 69 eller 70 i sak som også

kunne ha egnet seg for overføring til konfliktrådet etter straffeprosessloven § 71 a første og annet ledd. Fortidsformen «kunne ha egnet seg» impliserer at vurderingen må ta utgangspunkt i tidspunktet hvor påtalemyndigheten fattet vedtak om å unnlate påtale. Det er på dette tidspunktet saken eventuelt kunne ha egnet seg for behandling i konfliktråd.

Det er påtalemyndigheten som etter straffeprosessloven er ansvarlig for å vurdere sakens egnethet for overføring til behandling i konfliktråd. Det er derfor hensiktsmessig at spørsmålet om unntak for anmerkning av påtaleunntatelse på uttømmende attest forelegges ansvarlig påtalemyndighet. Dette kan gjøres på samme måte som siktelsener forelegges påtalemyndigheten før anmerkning på utvidet attest etter gjeldende rett, jf. politiregisterforskriften § 31-2 første ledd første punktum. For at arbeidsmengden ikke skal bli for omfattende for påtalemyndigheten, foreslår departementet at spørsmålet likevel ikke forelegges ansvarlig påtalemyndighet i saker hvor det *er åpenbart at det ikke skal gjøres unntak*. Dette vil blant annet gjelde saker hvor det er gitt påtaleunntatelse for overtredelse av straffebud med høy strafferamme. Som det fremgår av Riksadvokatens rundskriv nr. 4/2008 del 2, som omtalt i punkt 1.2.2, vil overføring til behandling i konfliktråd sjelden være aktuelt dersom saken etter rettspraksis ligger an til ubetinget fengsel. Det samme gjelder ved narkotikalovbrudd og vegtrafikkovertridelser. Ved utstedelse av politiattest er det hensiktsmessig at påtaleunntatelsener gitt i slike saker kan kvitteres ut av etaten som utsteder attesten, uten at spørsmålet forelegges ansvarlig påtalemyndighet.

Dersom den foreslåtte lovendringen vedtas, foreslår departementet også at retningslinjene om utregning av toårsfristen i politiregisterforskriften § 30-1 første og annet ledd får tilsvarende anvendelse for påtaleunntatelsener som ikke skal anmerkes på uttømmende politiattest.

Det foreslås etter dette følgende endringer:

Politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a skal lyde:

På uttømmende politiattest skal det anmerkes alle straffer, andre strafferettslige reaksjoner og andre tiltak som er registrert i reaksjonsregisteret som følge av lovbrudd. Tidsbegrensningene i § 40 gjelder ikke. På uttømmende politiattest skal det likevel ikke anmerkes

- a) overføring til konfliktråd etter straffeprosessloven § 71a første og annet ledd, dersom vedkommende ikke har begått nye lovbrudd 2 år etter at det er inngått godkjent avtale, ungdomsplan eller plan i konfliktrådet, *eller påtaleunntatelse gitt etter straffeprosessloven §§ 69 eller 70 i sak som også kunne ha egnet seg for overføring til konfliktrådet etter straffeprosessloven § 71 a første og annet ledd, dersom vedkommende ikke har begått nye lovbrudd 2 år etter at påtalemyndigheten besluttet å unnlate påtale,*

Politiregisterforskriften § 30-1 overskriften og første og annet ledd skal lyde:

§ 30-1 Konfliktrådsbehandling og påtaleunntatelser

Overføring til konfliktråd etter straffeprosessloven § 71 a skal ikke anmerkes på uttømmende politiattest eller vandelsvurdering dersom vedkommende ikke har begått nye lovbrudd som kan idømmes fengselsstraff 2 år etter konfliktrådsbehandlingen. *Det samme gjelder påtaleunntatelse som ikke skal anmerkes på uttømmende politiattest jf. politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a. Før påtaleunntatelse anmerkes uttømmende politiattest skal saken forelegges ansvarlig påtalemyndighet, med mindre det er åpenbart at det ikke skal gjøres unntak. Påtalemyndighetens beslutning om ikke å anmerke påtaleunntatelse skal nedtegnes.*

Utgangspunktet for beregning av fristen etter første ledd *første punktum* er datoen for godkjent avtale. *Utgangspunktet for beregning av fristen etter første ledd annet punktum er datoen påtalemyndigheten besluttet å unnlate påtale.* Fristen avbrytes også dersom vedkommende har en verserende sak, jf. § 28-3 nr. 3. Dersom en verserende sak avsluttes uten at vedkommende ilegges reaksjon for lovbrudd som kan idømmes fengselsstraff beregnes fristen igjen fra datoen for godkjent avtale, *eller fra datoen påtalemyndigheten besluttet å unnlate påtale.*

4. Endring i politiregisterloven § 36 – EØS-attest og botid

Etter politiregisterloven § 36 første ledd nr. 1 kan en politiattest inneholde opplysninger om hvorvidt en fysisk eller juridisk person har vært ilagt straff eller andre strafferettslige reaksjoner eller andre tiltak som følge av lovbrudd, eller er under straffeforfølgning. Etter tredje punktum likestilles politiattest utstedt i annet EØS-land med norsk politiattest. Bestemmelsen er ytterligere presisert i forskriften § 28-2 første ledd, der det fremgår at politiattest utstedt i annet EØS-land likestilles med norsk politiattest i tilfeller der det er hjemlet krav om botid.

Dette betyr at man ikke kan avkreve politiattest av EØS-borgere fra deres hjemland uten at det samtidig finnes en hjemmel om krav om botid. Lovens ordlyd har imidlertid vist seg å skape forvirring i praksis, da den gir inntrykk av at EØS-attest er likestilt med norsk politiattest i alle tilfeller, og dermed kan kreves fremlagt uavhengig av om det er botidskrav. Det foreslås derfor at presiseringen i forskriften § 28-2 om at EØS-attest er likestilt kun der det er innført krav om botid, inntas i loven. Endringen er kun en tydeliggjøring av gjeldende rett, og innebærer ikke realitetsendringer.

Det foreslås etter dette at politiregisterloven § 36 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. Som politiattest. Dokumentet utstedes til bruk i mottakers interesse og kan inneholde opplysninger om hvorvidt en fysisk eller juridisk person har vært ilagt straff eller andre strafferettslige reaksjoner eller andre tiltak som følge av lovbrudd, eller er under straffeforfølgning. Politiattest utstedt i annet EØS-land likestilles med norsk politiattest *i de tilfeller der det i lov eller i medhold av lov er hjemlet krav om botid, jf.*

annet ledd. For utlevering av nye eller oppdaterte opplysninger etter at politiattest er utstedt gjelder § 43.

5. Endring i politiregisterloven § 12 – bruk av opplysninger fra DNA-registeret

5.1 Bakgrunn

Høyesteretts ankeutvalg bestemte i november 2018 under dissens 2-1 (HR-2018-2241-U) at opplysninger fra politiets DNA-register skulle kunne benyttes for å avgjøre farskapssaker.

Avgjørelsene innebærer en formålsutglidning for bruken av opplysninger i politiets DNA-register sammenlignet med det som var intensjonen bak bestemmelsen. Det foreslås derfor endringer i politiregisterloven § 12 for å tydeliggjøre at opplysningene i registeret kun kan brukes i strafferettspleien.

5.2 Kort om innholdet i politiregisterloven § 12

Politiregisterloven § 12 regulerer politiets DNA-register. Registeret består av identitetsregisteret, etterforskningsregisteret og sporregisteret. Bestemmelsens annet til fjerde ledd angir hva som er vilkårene for å kunne bli registrert i de ulike delene av registeret. I tillegg er det i femte ledd hjemlet at politiet kan føre et eliminasjonsregister for å registrere DNA-opplysninger som er innhentet etter straffeprosessloven § 158 annet ledd, det vil si personer som ikke er mistenkt for et straffbart forhold og som samtykker i registreringen. Denne personkretsen omfatter for eksempel ansatte i politiet og analyseenheter eller andre som kommer i kontakt med åstedet eller bevismateriale. Til hvilket formål DNA-opplysninger skal kunne brukes fremgår av sjette ledd første punktum, som lyder: «Opplysningene i registeret skal kun brukes i strafferettspleien».

5.3 Kort om barns menneskerettigheter og det offentliges ansvar for å fastsette farskap

Barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1 danner utgangspunktet for at barnets beste skal tas i betraktning etter norsk rett. Den lyder:

«1. Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.»

Barnekonvensjonen gjelder som norsk lov ved at den i 2003 ble inkorporert i menneskerettsloven, med forrang framfor andre lover. I 2014 ble barns rettigheter styrket ytterligere i norsk rett ved vedtakelsen av Grunnlovens § 104. Hensynet til barnets beste er formulert slik i denne bestemmelsen:

«Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.»

Barnekonvensjonen artikkel 7 nr. slår fast at alle barn, så langt det er mulig, skal ha rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem. Etablering av foreldreskap har en rekke virkninger, både for barnet og foreldrene.

Når det ved barnets fødsel ikke etableres farskap eller medmorskap etter barnelova §§ 3 eller 4, har det offentlige etter barnelova § 5 ansvaret for at det fastsettes farskap eller medmorskap til barnet. Ansvaret er begrunnet i hensynet til barnet, og moren kan derfor ikke motsette seg myndighetenes arbeid med å finne barnets biologiske far.

Som ledd i en farskapssak kan retten etter barnelova § 24 første ledd gi pålegg om å avgi en egnet prøve til DNA-analyse. Den som ikke retter seg etter pålegget kan bli ilagt tvangsbót eller bli hentet av politiet og ført til lege for DNA-analyse. Tvangsbót eller henting til prøvetaking besluttet i kjennelse av retten etter barneloven § 24 tredje ledd. Dersom far er utilgjengelig kan retten etter bestemmelsens annet ledd «innhente og gjøre bruk av biologisk materiale eller prøver som tidlegare er tatt av han» ved fastsettelse av farskap.

5.4 Rettspraksis

I rettspraksis tillegges hensynet til å få fastsatt korrekt farskap stor vekt. I tilfeller hvor den oppgitte farskapskandidaten er død har Høyesterett i kjennelse HR-2014-1165-A i en farskapssak etter barneloven kommet til at retten har kompetanse til å beslutte å innhente biologisk materiale fra en avdød, også når denne er kistegravlagt. I Rt-2013-565 kom Høyesterett til at biologisk materiale fra en avdød person som var lagret i en biobank kunne kreves utlevert etter barnelova § 24 annet ledd, selv om behandlingsbiobankloven § 15 etter ordlyden stenger for slik utlevering. Høyesterett skriver i avsnitt 71:

«Det foreligger sterke reelle hensyn til fordel for begge løsningene – det gjelder på den ene siden hensynet til barnets interesse i å få kjennskap til og en rettslig avklaring av hvem som er dets far, og på den andre siden personverninteressen som inkluderer den enkeltes behov for selv å ha herredømme over sitt biologiske materiale. I denne avveiningen må det imidlertid tas hensyn til det klare lovgiverstandpunkt at personvern hensynet må vike så lenge den mulige far er i live ved at han kan pålegges ved tvang å avgi biologisk materiale for DNA-testing. Det kan vanskelig ses at tvangen kan anses mer inngripende overfor en død person enn overfor en levende.»

5.5 Nærmere om Høyesteretts kjennelse HR-2018-2241-U

I kjennelsen HR-2018-2241-U fant *flertallet* at konflikten mellom politiregisterloven § 12 sjette ledd og barnelova § 24 annet ledd ikke var avklart i politiregisterlovens forarbeider. Flertallet viste til Rt. 2013 s. 565, der Høyesterett i en liknende lovkonflikt la stor vekt på at dersom lovgiver mente å avvike fra regelen i barnelova § 24 måtte man forvente at dette ville vært vurdert i forarbeidene, særlig idet et unntak ville svekke effekten av barnelovas bestemmelse. Flertallet la også vekt på uttalelser i forarbeidene til endringer i barnelova. I NOU 2009:5 Farskap og annen morskap foreslo utvalget å presisere i lovteksten at DNA-analyser skulle kunne innhentes fra alle typer registre,

herunder strafferettspleiens DNA-register. I Prop. 105 L (2012-2013) Endringer i barnelova (farskap og morskap), ble det uttrykt at dette forslaget var ment som en presisering av gjeldende rett og forslaget ble ikke fulgt opp. Flertallet la også vekt på hensynet til materielt riktige resultater i farskapssaker.

Mindretallet mente på lik linje med tingretten og lagmannsretten at politiregisterloven § 12 må tolkes slik at opplysningene fra DNA-registeret utelukkende kan benyttes i strafferettspleien. Mindretallet uttalte at ordlyden i politiregisterloven § 12 er «direkte, klar og ikke til å misforstå». Det vises til at denne rammen for bruken av opplysningene var en viktig del av premissgrunnlaget for registerets opprettelse, og at det ikke er holdepunkter i forarbeidene eller senere forarbeider for at Stortinget har ment at barnelova § 24 likevel skulle slå gjennom. Mindretallet mente videre at en eventuell utvidelse av hvilke formål DNA fra politiets registre skal kunne brukes til er en prinsipiell avgjørelse, som må fattes av Stortinget.

5.6 Departementets vurdering og forslag til endring

5.6.1 Noen innledende merknader

Høyesteretts avgjørelse HR-2018-2241-U gjaldt en konkret sak hvor far hadde ukjent oppholdssted, slik at innhenting av DNA fra politiets DNA-registeret fremsto som den eneste muligheten til å avkrefte farskapet. Kripos har opplyst at man etter dette har fått inn flere slike saker. Dette viser at kjennelsen har blitt tolket av underrettene til å gjelde også farskapssaker hvor innhenting av DNA fra far var mulig (se herunder TOSLO-2019-16571-1). På denne bakgrunn, og siden tolkningen som avgjørelsen representerer også kan innebære ytterligere formålsutglidninger, finner departementet grunn til å foreslå en tydeliggjøring av at opplysningene fra DNA-registeret bare kan benyttes i strafferettspleien.

5.6.2 Noen rettslige utgangspunkter

Departementet har merket seg at flertallet kjennelsen HR-2018-2241-U viser til at barnelova § 24 ikke er omtalt i forarbeidene til politiregisterloven § 12 og at Høyesterett i en tidligere avgjørelse har uttalt at dersom lovgiver mente å avvike fra regelen i barnelova § 24 måtte man forvente at dette ville vært vurdert i forarbeidene. Begrunnelsen for dette er at hensett til lovens klare ordlyd og sammenhengen i politiregisterlovens system fant man det ikke nødvendig å kommentere i Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) at andre eksisterende eller eventuelle fremtidige lovbestemmelser måtte vike for formålsbestemmelsen i § 12.

Departementet har videre merket seg at Høyesterett i kjennelsen ikke omtaler politiregisterloven § 4 om formålsbestemthet, som etter departementets oppfatning er av vesentlig betydning for forståelsen av lovens system. Utgangspunktet i § 4 er at opplysninger kan brukes til det formål de er innhentet for eller til andre politimessige formål, med mindre det er bestemt i lov at retten til behandling er begrenset, eller at opplysningene kan behandles til andre formål enn politimessige.

Det bestemmelsen gir uttrykk for, er at politiet kan bruke innhentete opplysninger fritt til de ulike politimessige formål, slik de er definert i lovens § 2 nr. 13. Dersom opplysningene skal brukes til andre formål enn politimessige, må dette være hjemlet i lov. Det samme gjelder dersom politiets egen bruk av opplysningene skal være begrenset, det vil si politiet ikke kan bruke opplysningene til alle politimessige formål.

Det finnes en rekke hjemler som tillater bruk av opplysninger til andre formål enn politimessige. De fleste av dem finnes i politiregisterloven i kapittel 5 og 6 om adgangen til å utlevere opplysninger. Barnelova § 24 er også en slik hjemmel.

Derimot finnes det færre hjemler som begrenser politiets egen bruk av opplysninger. Et eksempel på det er straffeprosessloven § 216 i om bruk av opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll.

Politiregisterloven § 12 setter også en slik begrensning, ved å fastslå at opplysninger fra DNA-registeret «skal kun brukes i strafferettspleien». Hensikten med begrensningen er at opplysningene kun kan brukes til dette, og heller ikke kan benyttes av politiet til andre politimessige formål. En slik begrensning har eksistert siden DNA-registrert ble etablert i 1995. Tankegangen var således at begrensningen i § 12 alltid skal gå foran andre bestemmelser som åpner for bruk av DNA. Dersom opplysninger i registeret skal kunne brukes til andre formål enn strafferettspleien, må det i så fall også fremgå av § 12.

Denne forståelsen støttes også av mindretallets votum i HR-2019-1226-A, der saksøker anførte at reglene om registrering og sletting i DNA-registeret er i strid med EMK artikkel 8, se avsnitt 110 og 122 til 128. I denne saken var ikke formålsutglidning et tema, men i forbindelse med vurderingen av forholdsmessigheten kommer mindretallet inn på ovennevnte kjennelse og knytter noen merknader til denne. Etter å ha gjort rede for kjennelsens innhold og forhistorien til § 12 i avsnitt 122 til 124, uttaler mindretallet følgende:

«*Spesialbestemmelsen* i § 12 sjette ledd om at opplysningene i DNA-registeret «kun skal brukes i strafferettspleien», er en *innskjerping* i forhold til § 4. Denne innskjerpingen viser etter mitt syn at formålsangivelsen i tilknytning til bruken av DNA-registeret var forutsatt å skulle være absolutt».

Saken i HR-2019-1226-A er for øvrig innklaget til EMD.

5.6.3 Formålsutglidning og forholdsmessighet

Når staten gjør inngrep i borgernes personvern av hensyn til en effektiv kriminalitetsbekjempelse, er det viktig at mulige ringvirkninger av inngrepet begrenses i størst mulig grad. Registrering i politiets DNA-register utgjør et betydelig inngrep i den registrertes personvern. Formålsbegrensningen i politiregisterloven § 12 var en viktig del av grunnlaget for å tillate den vide adgangen til registrering, og utgjør en begrensning som er viktig av hensynet til personvernet. Dette fremgår bl.a. av Ot.prp. nr. 19 (2006-2007) side 19, hvor departementet bemerker at det ikke ser noen

personvernmessige betenkeligheter med forslaget «slik registeret er tenkt brukt i dag – nemlig utelukkende som et identitetsregister».

Det er ingen tvil om at hensynet til materielt riktige resultater i farskapssaker er viktig, både for barnet selv og for samfunnet for øvrig. Hensynet til barnets rettigheter kan tale for at prøveresultater som oppbevares i politiets DNA-register, også skal kunne anvendes i farskapssaker som behandles av domstolen, dersom prøve for DNA-analyse ikke kan innhentes på annen måte. Om det skal utleveres materiale vil dermed også bero på en konkret vurdering av om dette er nødvendig. Dersom den oppgitte faren er død og kistegravlagt, vil man kunne komme i den situasjon at man må innhente biologisk materiale ved gravåpning, selv om det finnes en DNA-profil av vedkommende i politiets DNA-register. Departementet ser derfor at det kan virke urimelig å stenge for bruk av en opplysning politiet innehar til å oppnå et både godt og viktig formål. Særlig gjelder dette når det er hjemmel for å pålegge avgivelse av prøve for DNA-analyse ved tvang, dersom den oppgitte farskapskandidaten lever og kan oppspores. I disse tilfellene må hensynet til personvern veies mot barnets rett til å få fastsatt farskap. Rettspraksis viser at hensynet til å få fastsatt farskap tillegges vesentlig vekt der det er motstrid mellom barnelovens regler og andre lover.

Spørsmålet må imidlertid etter departementets syn ses i en noe større sammenheng. Ved utformingen av hjemmelsgrunnlagene for politiets registre i politiregisterloven kapittel 3 og tilhørende forskrifter i politiregisterforskriften del 11 har man generelt åpnet for en vid adgang til å registrere opplysninger. Begrunnelsen for dette er at politiet på denne måten får et godt verktøy til å kunne bekjempe kriminalitet. Når det gjelder DNA-registeret er terskelen for registrering svært lav. Etter § 12 annet ledd nr. 1 kreves det ikke mer enn at man blir ilagt straff for en lovovertrødelse som kan medføre frihetsstraff, og slettefristen er fem år etter at vedkommende er død, jf. forskriften § 45-17. Regelverket legger heller ikke opp til at det foretas konkrete vurderinger i forbindelse med registrering eller sletting. Det er også denne vide adgangen til behandling av DNA-opplysninger som er bakgrunnen for at Norge er klaget inn for EMD, jf. den omtalte saken ovenfor.

Slik departementet ser det er en slik vid adgang til registrering bare akseptabel og forholdsmessig dersom den ledsages av tilsvarende strenge regler for utlevering av opplysningene og bruk til andre formål.

Dersom det åpnes for bruk av opplysningene til andre formål, vil den vide registreringsadgangen kunne innebære et uforholdsmessig inngrep etter EMK artikkel 8. Se i denne retning storkammeravgjørelsen 4. desember 2008 *S. and Marper mot Storbritannia* (EMD-2004-30526), hvor EMD i avsnitt 75 uttaler:

«The Court notes in this regard that the Government accepted that DNA profiles could be, and indeed had in some cases been, used for familial searching with a view to identifying a possible genetic relationship between individuals. They also accepted the highly sensitive nature of such searching and the need for very strict controls in this

respect. In the Court's view, the DNA profiles' capacity to provide a means of identifying genetic relationships between individuals (see paragraph 39 above) is in itself sufficient to conclude that their retention interferes with the right to the private life of the individuals concerned. The frequency of familial searches, the safeguards attached thereto and the likelihood of detriment in a particular case are immaterial in this respect. »

Dette ble også påpekt av mindretallet i HR-2019-1226-A, der saksøker anførte at reglene om registrering og sletting i DNA-registeret er i strid med EMK artikkel 8, se avsnitt 110 og 122 til 128.

Som følge av dette vil en formålsutglidning ved at opplysningene tillates brukt i farskapssaker, kunne innebære at man må vurdere å innskjerpe reglene om registrering og sletting, og derved svekke politiets mulighet til å bekjempe kriminalitet. Selv om hensynet til barnet og korrekt fastsettelse av farskap veier tungt, må også hensynene som ligger bak den vide registreringsadgangen tillegges stor vekt. Dette gjelder uavhengig av om den oppgitte faren lever eller er død.

Et annet viktig moment er at dersom barnelova § 24 går foran politiregisterloven § 12, innebærer dette i utgangspunktet også at det kan gis pålegg om utlevering av DNA som er registrert i eliminasjonsregisteret (ansatte i politiet og analyseenheter). I tillegg vil det i ytterste konsekvens kunne pålegges utlevering av registrerte referanseprofiler, som for eksempel profiler av husholdningsmedlemmer i en bolig der det ble begått innbrudd. Felles for disse gruppene er at de ikke er mistenkt for et straffbart forhold og at registreringen beror på deres samtykke for derved å kunne eliminere spor som finnes på et åsted. Et slikt samtykke er gitt i tillit til at DNA-opplysningene ikke brukes til noe annet enn hva de er innhentet for. Dersom disse profilene skal kunne utleveres i farskapssaker, ville det være fare for at personene ikke lenger vil samtykke til å la seg registrere, og politiet vil dermed miste et viktig verktøy i etterforskningen.

5.6.4 Forslag til endring

På bakgrunn av det som er sagt ovenfor mener departementet at det bør presiseres i politiregisterloven at opplysninger fra politiets DNA-register kun skal brukes i strafferettspleien, og at dette også innebærer at opplysningene ikke skal kunne brukes til fastsettelse av farskap etter barnelova § 24. Som nevnt i punkt 5.4.2 mener departementet at lovens system tilsier at bruk av opplysningene til andre formål enn strafferettspleien skal fremgå av politiregisterloven § 12.

Det foreslås etter dette følgende endringer:

Politiregisterloven § 12 sjette ledd første punktum skal lyde:

Opplysningene i registeret skal kun brukes i strafferettspleien, *med mindre annet er fastsatt i bestemmelsen her.*

6. Endring i politiregisterloven § 13 – sporregisteret

6.1 Gjeldende rett

Det følger av politiregisterloven § 13 første ledd at politiet skal føre et register med foto og fingeravtrykk som er innhentet i samsvar med straffeprosessloven § 160 og bestemmelsene i påtaleinstruksen. Disse bestemmelsene gir adgang til å oppta foto og fingeravtrykk av personer som mistenkes eller er dømt for en handling som etter loven kan medføre frihetsstraff og personer som er besluttet utvist eller utlevert til fremmed stat. Etter politiregisterloven § 13 annet ledd kan det føres et register med fingeravtrykk av ansatte i politiet som kan få kontakt med åsteder eller bevismateriale (eliminasjonsregister).

Politiets foto- og fingeravtrykkregister er nærmere regulert i politiregisterforskriften kapittel 46. I § 46-1 er det angitt det kan registreres foto og fingeravtrykk som er innhentet i medhold av straffeprosessloven § 160 eller i henhold til samtykke, jf. § 6-1. Videre fremgår det av § 46-1 at registeret består av et identitetsregister, et etterforskningsregister og et sporregister. I sporregisteret kan det registreres opplysninger om personer med ukjent identitet når opplysningene antas å ha tilknytning til uopplært straffesak, jf. forskriften § 46-5 fjerde ledd.

6.2 Forslag til endringer

Sporregisteret er ikke nevnt i politiregisterloven § 13. Dette står i motsetning til reguleringen av DNA-registeret i loven § 12, der det er angitt i første ledd hvilke deler DNA-registeret består av. Opplysningene i sporregisteret kan ikke knyttes til en bestemt person uten ytterligere tilleggsinformasjon. I Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) pkt. 7.2.1.4 lagt til grunn at biologisk materiale først er å anse som personopplysning dersom det enten er analysert eller dersom det på annen måte er identifisert, slik at det kan knyttes til en person. Det uttales der at sporprøver som ikke er analysert og som heller ikke er knyttet til en konkret person ikke vil kunne bli undergitt de regler som gjelder for behandling av opplysninger, informasjonssikkerhet eller kontroll.

En eksplisitt hjemmel for registeret er dermed etter departementets vurdering ikke strengt nødvendig. Ettersom sporregisteret er eksplisitt hjemlet for DNA-registerets del, kan det imidlertid oppstå tvil om adgangen til å registrere opplysninger i denne delen av foto- og fingeravtrykkregisteret. Spor vil ikke nødvendigvis stamme fra en person som mistenkes for en straffbar handling, og det vil heller ikke være mulig å innhente samtykke til registrering dersom personen er ukjent. Det er likevel på det rene at det for politiets arbeid med straffesaker er et klart behov for å kunne registrere foto og fingeravtrykk av personer med ukjent identitet som antas å ha tilknytning til uopplært straffesak.

Etter departementets vurdering er det derfor hensiktsmessig at sporregisteret nevnes eksplisitt i lovbestemmelsen, på samme måte som for DNA-registeret. Endringen innebærer ikke realitetsendringer.

Det foreslås etter dette at politiregisterloven § 13 annet ledd skal lyde:

Politiet kan føre et register med fingeravtrykk av ansatte i politiet som kan få kontakt med åsteder eller bevismateriale. *Det kan i tillegg føres et register med fingeravtrykk og fotografi av personer med ukjent identitet når opplysningene antas å ha tilknytning til uoppklart straffesak.*

7. Endring i politiregisterloven § 60 mv. – klage over Datatilsynets vedtak mv.

7.1 Bakgrunn

I april 2019 avsa Personvernemnda to avgjørelser om politiets behandling av opplysninger etter politiregisterloven. I begge avgjørelsene avviste nemnda den registrertes klage over Datatilsynets vedtak, med henvisning til politiregisterloven § 60 første til tredje ledd om Datatilsynets påleggs- og anmerkningskompetanse samt om klageadgang.

Avgjørelsene innebærer en betydelig begrensning i den registrertes adgang til å påklage Datatilsynets avgjørelser, og en begrensning i Datatilsynets påleggskompetanse sammenlignet med det som var intensjonen bak bestemmelsen. Departementet ser imidlertid at bestemmelsens ordlyd ikke er tilstrekkelig klar, og foreslår derfor endringer i politiregisterloven § 60 og politiregisterforskriften §§ 42-2, 42-3 og en ny § 42-5 for å tydeliggjøre omfanget av den registrertes klageadgang og Datatilsynets påleggskompetanse.

7.2 Personvernemndas vedtak PVN-2018-17

I PVN-2018-17 ønsket den registrerte at politiet skulle slette opplysninger om vedkommende fra politioperativt register (PO). Politiet hadde nedtegnet opplysninger om den registrertes medikamentbruk i forbindelse med en trafikkkontroll, hvor den registrerte ble mistenkt for å kjøre bil i ruspåvirket tilstand. Den registrertes førerkort ble beslaglagt, men utlevert igjen samme dag. Politiet henla saken fordi intet straffbart forhold ble ansett bevist.

Politiet avsto den registrertes begjæring om sletting av opplysningene i PO, hvorpå den registrerte begjærte Datatilsynets kontroll av behandlingen. Datatilsynet kom til at politiet hadde handlet i tråd med politiregisterloven. Den registrerte påklaget avgjørelsen til Personvernemnda, som avviste klagen.

Personvernemnda begrunnet avvisningen med at Datatilsynet ikke hadde kompetanse til å gi politiet et *pålegg* om å rette eller opphøre behandlingen av opplysninger, og at Personvernemnda bare kunne behandle klager over pålegg. Personvernemnda tolket politiregisterloven § 60 første og annet ledd dithen at Datatilsynet ikke kunne gi pålegg ved behandling av opplysninger «i forbindelse med straffesak». Ved slik behandling var tilsynet henvist til å gi den behandlingsansvarlige en *anmerkning*. Forskjellen mellom pålegg og anmerkninger er at det bare er pålegg som er bindende for den

behandlingsansvarlige, jf. merknadene til § 60 i Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) kapittel 21.10.

Personvernemnda viste til at den registrerte opprinnelig ble stanset i en trafikkontroll, og at politiet hadde mistanke om at vedkommende hadde ført motorvogn i ruspåvirket tilstand. Da et slikt forhold er straffbart etter vegtrafikkloven § 22 første ledd, mente nemnda at politiet hadde nedtegnet opplysningene «i forbindelse med straffesak». Så lenge opplysningene ble behandlet «i forbindelse med straffesak», hadde ikke Datatilsynet kompetanse til å gi politiet et pålegg om å slette opplysningene, og så lenge Datatilsynet ikke hadde kompetanse til å gi politiet et pålegg, mente Personvernemnda at klagen måtte avvises, jf. politiregisterloven § 60 tredje ledd.

7.3 Personvernemndas vedtak PVN-2018-19

Avvisningen i PVN-2018-19 er delvis begrunnet på samme måte. I saken hadde den registrerte begjært sletting av opplysninger i PO, knyttet til tre forskjellige hendelser. Etter å ha blitt utsatt for et overgrep hadde den registrerte vært fornærmet i en straffesak. Politiet hadde registrert flere opplysninger om vedkommende som følge av dette. I tillegg hadde politiet senere registrert en bekymringsmelding fra et familiemedlem om misbruk av alkohol og rusmidler, og bekymring om ulovlig bruk av våpen. Den tredje registreringen gjaldt en hendelse på et tog, hvor politiet hadde registrert at vedkommende var beruset, men at han forholdt seg rolig, og fikk bli værende om bord.

Personvernemnda kom til at opplysningene om at den registrerte hadde vært fornærmet i en straffesak utvilsomt måtte regnes som behandling «i forbindelse med en straffesak». På samme måte som i PVN-2018-17 la Personvernemnda til grunn at saksforholdet falt utenfor Datatilsynets påleggskompetanse, og at forholdet ikke kunne påklages til Personvernemnda jf. politiregisterloven § 60 tredje ledd.

Personvernemnda mente derimot at de øvrige opplysningene hadde blitt behandlet «utenfor straffesak», slik at saksforholdet falt innenfor Datatilsynets påleggskompetanse, jf. politiregisterloven § 60 første ledd. Nemnda valgte likevel å avvise klagen også for denne delen av behandlingen. Avvisningen ble begrunnet med at «det bare er Datatilsynets vedtak om pålegg som kan klages inn for nemnda, ikke en avgjørelse om at en behandling av personopplysninger er lovlig etter politiregisterloven». Så lenge Datatilsynet ikke hadde gitt politiet et pålegg, mente nemnda at den registrerte ikke hadde klagerett, jf. politiregisterloven § 60 tredje ledd. Nemndas tolkning lente seg på den siste setningen i merknadene til § 60 i Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) kapittel 21.10, hvor det heter at «siden pålegg regelmessig vil rette seg mot den behandlingsansvarlige, vil det også være den behandlingsansvarlige som kan påklage Datatilsynets vedtak».

7.4 Forslag til endringer

7.4.1 Datatilsynets påleggskompetanse

I politiregisterloven § 60 har lovgiver valgt å begrense Datatilsynets påleggskompetanse ved noen typer behandlinger, herunder ved behandling av opplysninger i straffesaker. Det samme er understreket i politiregisterforskriften § 42-3 første ledd nr. 1, som slår fast at Datatilsynet bare kan gi politiet anmerkning, og ikke pålegg, ved behandling av opplysninger «i den enkelte straffesak». Politiregisterloven § 2 nr. 11 definerer «straffesak» som «sak som behandles etter straffeprosessloven».

I Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) punkt 16.2.6.2 begrunnes den begrensede påleggskompetansen med at «i påtalesporet er behandling av opplysninger og prosessen fra påtale til eventuell domfellelse inngående regulert. Straffeprosessloven regulerer prosessen fra etterforskning settes i gang frem til straffesaken endelig avsluttes. I denne prosessen må det være klart at det vanskelig er rom for pålegg om retting og sletting når det gjelder behandling av opplysninger i den enkelte straffesak». I tillegg uttales det at det ville vært vanskelig å forene full påleggskompetanse i straffesaker med hensynet til påtalemyndighetens uavhengighet.

Selv om det ikke fremgår uttrykkelig av loven eller forskriften, vil behandling av opplysninger i straffesaker for alle praktiske formål være sammenfallende med behandling av opplysninger *i straffesakens dokumenter*. I den sammenheng kan det vises til Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) punkt 16.2.6.2, hvor departementet begrunner hvorfor det er tilstrekkelig at Datatilsynet kun har anmerkningskompetanse i straffesaker, og hvor det heter at «de opplysninger som er nedfelt i straffesaksdokumentene vil regelmessig ikke være gjenstand for endringer, og med de vide rammer som er gitt for behandling av opplysninger i straffesaker er det også ellers lite sannsynlig at behandlingen vil være i strid med lovens bestemmelser».

Utover disse tilfellene har Datatilsynet heller ikke påleggskompetanse i saker som gjelder innsyn, utlevering av opplysninger, taushetsplikt og vandelskontroll, jf. politiregisterloven § 60 første ledd tredje punktum og politiregisterforskriften § 42-3 første ledd nr. 2 til nr. 5. Hovedbegrunnelsen for disse unntakene er først og fremst at spørsmålene er av utpreget politifaglig art, og man fant det derfor ikke naturlig at Datatilsynet skulle kunne gi bindende pålegg i slike saker, jf. Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) punkt 16.2.6.2. Som det fremgår av det ovennevnte er hovedbegrunnelsen for Datatilsynets begrensede påleggskompetanse i straffesaker at behandling av opplysninger i straffesaker i realiteten styres av straffeprosessloven, jf. også definisjonen i politiregisterloven § 2 nr. 11, og det ble videre forutsatt at denne behandlingen først og fremst gjelder for opplysninger som er inntatt i straffesakens dokumenter.

Personvernemndas vedtak innebærer dermed en betydelig utvidelse av de opplysninger som ikke er underlagt Datatilsynets påleggskompetanse. Etter hva departementet kan se har nemnda tolket § 60 annet ledd slik at Datatilsynet kun har

anmerkingskompetanse så sant opplysningene er registrert i tilknytning til en straffesak, og at dette også omfatter politiets registre. Etter departementets syn samsvarer ikke en slik tolkning med det som opprinnelig var intensjonen med bestemmelsen.

Politiets registre er i sin helhet regulert av politiregisterloven. Hjemlene for registrene finnes i lovens kapittel 3 og § 4. Etter lovens § 14 skal det gis detaljerte forskrifter for hvert av registrene. Disse forskriftene er gitt i politiregisterforskriften del 11. Mange av registrene har tilknytning til straffesaker. For eksempel forutsetter registrering i henholdsvis etterforsknings- og identitetsregisteret i DNA-registeret at det er åpnet etterforskning og at vedkommende senere er dømt. Likeledes vil det ofte være tilfelle at en opplysning både finnes i straffesaken (straffesakens dokumenter) og i politiets registre. At en opplysning i registrene har *tilknytning* til en straffesak bør imidlertid ikke være noe avgrensningskriterium for Datatilsynets påleggskompetanse. Spørsmålet om tilsynets påleggskompetanse for opplysninger i registrene ble grundig vurdert i punkt 16.2.6.2 på side 265 i nevnte proposisjon. Utfallet av denne vurderingen er nedfelt i politiregisterloven § 60 første ledd siste punktum, hvorefter tilsynet ikke har påleggskompetanse i saker som gjelder innsyn, overholdelse av reglene om utlevering og taushetsplikt samt vandelskontroll. Det er med andre ord § 60 første ledd som styrer Datatilsynets påleggskompetanse.

Politiregisterloven § 60 annet ledd gir Datatilsynet anmerkingskompetanse ved behandling av opplysninger «i forbindelse med straffesaker». Hensikten med formuleringen var å utfylle og komplementere bestemmelsens første ledd, ved å angi at det kan gis anmerkning når det ikke kan gis pålegg, noe som også kommer til uttrykk i politiregisterforskriften § 42-3. Personvernemndas vedtak viser likevel at ordlyden «i forbindelse med straffesak» ikke er tilstrekkelig klar. For å tydeliggjøre grensene for Datatilsynets påleggskompetanse foreslår departementet å endre ordlyden i politiregisterloven § 60 annet ledd, slik at behandling av opplysninger *i den enkelte straffesak* er underlagt Datatilsynets anmerkingskompetanse, en ordlyd som bedre komplementerer formuleringen «utenfor straffesak» i bestemmelsens første ledd.

Departementet foreslår i tillegg å endre politiregisterforskriften § 42-2 første ledd slik at det uttrykkelig fremgår at *Datatilsynet uansett kan gi pålegg ved behandling av opplysninger i politiets registre som er forskriftsregulert etter politiregisterloven § 14 første ledd, med de unntak som følger av politiregisterloven § 60 første ledd*. Med en slik presisering vil lovgivers intensjon med reguleringen i politiregisterloven § 60 tydeliggjøres.

7.4.2 Klageadgang

Personvernemnda tolket politiregisterloven § 60 tredje ledd slik at det bare er adgang til å påklage Datatilsynets avgjørelser hvor den behandlingsansvarlige er gitt et pålegg. Opprinnelig var intensjonen med politiregisterloven § 60 tredje ledd at det skulle være adgang til å påklage alle vedtak om pålegg, herunder vedtak hvor den

behandlingsansvarlige er gitt et pålegg, men også vedtak hvor den behandlingsansvarlige ikke er gitt et pålegg.

I merknadene til politiregisterloven § 60 i Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) kapittel 21.10 vises det til at bestemmelsen samsvarer med personopplysningsloven av 2000 § 42 fjerde ledd. Etter personopplysningsloven av 2000 § 42 fjerde ledd, og § 43, kunne Datatilsynets «avgjørelser» påklages til Personvernemnda. Dette innebar både negative og positive vedtak etter personopplysningsloven av 2000, jf. blant annet merknadene til § 42 i Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) kapittel 16. En slik forståelse samsvarer også med forvaltningslovens regler om klageadgang i § 28 jf. § 2.

Personvernemndas tolkning av politiregisterloven § 60 viser at det er behov for å presisere at det også er adgang til å påklage vedtak hvor den behandlingsansvarlige ikke er gitt et pålegg. Dette kan gjøres i forskrift. Departementet foreslår derfor å tilføye i politiregisterloven § 60 tredje ledd at *Kongen gir nærmere regler i forskrift*, og å gi nærmere retningslinjer i politiregisterforskriften ny § 42-5. Forskriftsbestemmelsen bør presisere at *Datatilsynets vedtak om pålegg etter politiregisterloven § 60 første ledd kan påklages av den registrerte og den behandlingsansvarlige*, og at det *med vedtak om pålegg også menes vedtak hvor den behandlingsansvarlige ikke er gitt et pålegg*.

Departementet har også blitt oppmerksom på en annen problemstilling som det er behov for å regulere i politiregisterforskriften. Problemstillingen er ikke omtalt i proposisjonen til politiregisterloven, og har heller ikke sidestykke i personopplysningsloven. Når det er adgang til å påklage vedtak hvor den behandlingsansvarlige ikke er gitt et pålegg, vil dette også kunne omfatte tilfeller hvor Datatilsynet mener at det bare har kompetanse til å gi en anmerkning. Dette hadde vært situasjonen dersom Datatilsynet hadde truffet et vedtak som nemnda gjorde i PVN-2018-19, der begjæring om sletting av opplysninger i PO ble avvist fordi registreringen ifølge nemnda ble foretatt i forbindelse med en straffesak, og at tilsynet derfor bare hadde anmerkingskompetanse. I et slikt tilfelle vil det kunne oppstå spørsmål om den registrerte kan påklage Datatilsynets «veivalg». Departementet mener det er behov for å klargjøre at dette er en vurdering som alltid kan påklages.

Det er av den grunn hensiktsmessig å skille mellom Datatilsynets vurdering av vedtaksformen og vurderingen av behandlingens lovlighet etter politiregisterloven. Dersom Datatilsynet kommer til at opplysningene har blitt behandlet i strid med politiregisterloven, må tilsynet ta standpunkt til om det skal gis anmerkning eller pålegg. Dette er en vurdering som gjøres adskilt fra spørsmålet om behandlingens lovlighet. Vurderingen vil for eksempel kunne avhenge av om behandlingen av opplysninger har funnet sted i eller utenfor straffesak. Hvis ikke den registrerte kan påklage Datatilsynets vurdering av vedtaksformen, herunder vurdering av om behandlingen har funnet sted i eller utenfor straffesak, vil Datatilsynets standpunkt være bindende for nemndas klagebehandling.

For å sikre den registrerte en reell klageadgang, mener departementet at det alltid bør være adgang til å påklage Datatilsynets vurdering av vedtaksform. Det foreslås derfor at politiregisterforskriften ny § 42-5 annet ledd presiserer at Personvernnemnda *plikter å behandle Datatilsynets vurdering av vedtaksformen*, og at dersom Personvernnemnda kommer til at Datatilsynet har fattet vedtak om anmerkning i sak hvor Datatilsynet skulle ha fattet vedtak om pålegg, skal Personvernnemnda likevel behandle klagen. Siden det verken fremgår uttrykkelig av politiregisterloven eller politiregisterforskriften i dag, er det også hensiktsmessig at politiregisterforskriften § 42-5 klargjør at forvaltningslovens regler om klagefrist også gjelder for klage over Datatilsynets vedtak etter politiregisterloven § 60 tredje ledd. Dette kan gjøres i § 42-5 tredje ledd.

Det foreslås etter dette følgende endringer:

Politiregisterloven § 60 annet og tredje ledd skal lyde:

Datatilsynet kan gi anmerkning dersom det finner at behandling av opplysninger i *den enkelte straffesak* er i strid med loven. Det samme gjelder for behandling som nevnt i første ledd siste punktum. Slik anmerkning skal meddeles den behandlingsansvarlige med gjenpart til den behandlingsansvarliges overordnede organ.

Datatilsynets vedtak etter første ledd kan påklages til Personvernnemnda.
Kongen gir nærmere regler i forskrift.

Politiregisterforskriften § 42-2 første ledd skal lyde:

Datatilsynet kan gi pålegg om at behandling av opplysninger i strid med politiregisterloven og denne forskriften skal opphøre eller stille vilkår som må oppfylles for at behandlingen skal være i samsvar med loven og denne forskriften, med unntak av behandling av opplysninger som nevnt i § 42-3, jf. også politiregisterloven § 60 første ledd. *Datatilsynet kan uansett gi pålegg ved behandling av opplysninger i politiets registre som er forskriftsregulert etter politiregisterloven § 14 første ledd, med de unntak som følger av politiregisterloven § 60 første ledd tredje punktum.*

Politiregisterforskriften ny § 42-5 skal lyde:

§ 42-5 *Personvernnemndas klagebehandling*

Datatilsynets vedtak om pålegg etter politiregisterloven § 60 første ledd kan påklages av den registrerte og den behandlingsansvarlige. Med vedtak om pålegg menes også vedtak hvor det ikke er gitt et pålegg.

Personvernnemnda kan ikke behandle klager over anmerkninger etter politiregisterloven § 60 annet ledd, med unntak av det som følger av tredje ledd.

Dersom Personvernnemnda kommer til at Datatilsynet har fattet vedtak om anmerkning i sak hvor Datatilsynet skulle ha fattet vedtak om pålegg, kan Datatilsynets anmerkning likevel klagebehandles.

Forvaltningsloven § 29 gjelder tilsvarende for klager over Datatilsynets vedtak etter politiregisterloven § 60 tredje ledd.

8. Endring § 40 – reaksjoner som ikke skal anmerkes på ordinær attest

Politiregisterloven § 40 regulerer hva som skal anmerkes på en ordinær politiattest. I nr. 2 angis hva som skal anmerkes på en ordinær politiattest, mens nr. 3 angir hva som *ikke* skal anmerkes. Det er i Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) punkt 12.6 uttalt at denne løsningen gjør at lovgiver må ta konkret stilling til om en ny straffart skal anmerkes på attesten eller ikke.

Departementet har blitt oppmerksom på at dette ikke er gjennomført fullt ut, og at det er enkelte reaksjoner som etter straffeloven § 30 er å anse som «andre strafferettslige reaksjoner», som ikke er nevnt i § 40. Dette omfatter straffutmålingsfrfall, inndragning og tap av retten til å føre motorvogn og tap av retten til å drive persontransport mot vederlag, jf. straffeloven § 30 bokstav b, e og h. Reaksjonene vil være registrert i reaksjonsregisteret, jf. politiregisterforskriften § 44-4 første ledd nr. 13 til 16.

Etter som reaksjonene ikke er nevnt i bestemmelsen i dag, vil de ikke anmerkes på ordinær politiattest. Departementet ser ikke grunn til å endre på dette. Det foreslås derfor at reaksjonene inntas i § 40 nr. 3, slik at det fremgår at reaksjonene ikke skal anmerkes på ordinær politiattest.

Det foreslås etter dette at § 40 nr. 3 ny bokstav g til i skal lyde:

3. Med unntak av tilfellene omhandlet i nr. 4, skal det i ordinær politiattest ikke oppgis [...]

g) dom eller vedtatt forelegg med straffutmålingsfrfall

h) tap av retten til å føre motorvogn mv., jf. vegtrafikkloven § 24 a annet ledd, § 33 nr. 1 og 2, jf. nr. 6, og § 35 første ledd og tap av retten til å drive persontransport mot vederlag (kjøreseddel), jf. yrkestransportloven § 37 f annet ledd

i) inndragning

9. Endring i politiregisterloven §§ 66, 69 og forskriften § 22-1 – forholdet til offentleglova

9.1 Politiregisterloven § 66 og § 69

Departementet foreslår å endre politiregisterloven §§ 66 og 69 for å presisere at det ikke er adgang til å klage over avgjørelser hvor det er begjært innsyn etter offentleglova, og at slike klager kan avvises.

Det følger av politiregisterloven § 66 annet ledd at offentleglova ikke gjelder for innsyn i opplysninger som behandles av PST i medhold av politiregisterloven. Med hjemmel i

politiregisterloven § 69 er det gitt nærmere regler i forskrift. Politiregisterforskriften § 22-1 fjerde ledd bestemmer at begjæringer om innsyn etter lovens annet ledd skal avvises. Det samme fremgår av politiregisterforskriften § 18-1 tredje ledd. Tilsvarende forståelse fremgår også av Ot.prp. nr.108 (2008-2009) kapittel 21.11, hvor det er uttalt i merknadene til bestemmelsen at eventuelle begjæringer om innsyn etter offentleglova skal avvises med henvisning til § 66. Det fremstår dermed klart at lovgivers intensjon har vært at opplysninger som behandles av PST etter politiregisterloven ikke skal være omfattet av innsynsretten etter offentleglova, og at det heller ikke skal være adgang til å klage over avgjørelser hvor det nektes innsyn.

Politiregisterloven § 66 annet ledd bestemmer derimot bare at offentleglova ikke gjelder for «innsyn i opplysninger om Politiets sikkerhetstjeneste». Bestemmelsen sier ingenting eksplisitt om adgangen til å klage over avgjørelser hvor det nektes innsyn. Offentleglova har derimot egne bestemmelser om klageadgang. Det følger av offentleglova § 32 første ledd at «avgjerder etter denne lova» kan påklages. Selv om intensjonen med politiregisterloven § 66 annet ledd også var at det ikke skulle være adgang til å klage over avgjørelser hvor det nektes innsyn i opplysninger som har blitt behandlet av PST etter politiregisterloven, gir offentleglova § 32 dermed tilsynelatende klagerett likevel. En slik klage vil imidlertid aldri kunne føre frem, siden offentleglova ikke kan påberopes som grunnlag for innsyn, jf. politiregisterloven § 66 annet ledd. Departementet har derfor vært av den oppfatning at denne situasjonen tilsier at en eventuell klage skal kunne avvises uten videre. På bakgrunn av hva som er sagt ovenfor, ønsker man likevel å presisere at heller ikke klagereglene i offentleglova kommer til anvendelse. Som en følge av dette, foreslås det også en endring i forskriftshjemmelen i politiregisterloven § 69 første ledd nr. 15 ved å tilføye at det kan gis forskrift om hvordan innsyn etter § 66 skal gjennomføres, jf. også nærmere om dette nedenfor.

9.2 Politiregisterforskriften § 22-1

Politiregisterforskriften § 22-1 annet ledd bestemmer at «den registrerte» ikke har «rett til innsyn i behandling av opplysninger om seg selv hos PST, jf. politiregisterloven § 66 første og annet ledd». Politiregisterloven § 66 første ledd sier at reglene om informasjonsplikt i § 48 og innsynsrett i § 49 annet og tredje ledd (som gir «den registrerte» innsynsrett) ikke gjelder for Politiets sikkerhetstjeneste, mens annet ledd gjelder innsyn etter offentleglova, se ovenfor om dette.

Politiregisterforskriften § 22-1 fjerde ledd bestemmer at «begjæring om innsyn etter annet ledd skal avvises». Siden annet ledd kun bestemmer at «den registrerte» ikke har innsynsrett i opplysninger «om seg selv», og ikke sier noe om verken den registrerte eller andres eventuelle innsynsrett etter offentleglova, følger det ikke tydelig av bestemmelsen at klager som gjelder avslag på krav om innsyn etter offentleglova, også skal kunne avvises. For å tydeliggjøre at det er adgang til å avvise også slike klager, foreslår departementet å endre ordlyden i politiregisterforskriften § 22-1 annet ledd, slik

at det fremgår at verken den registrerte eller andre har innsynsrett etter offentleglova i opplysninger hos PST.

På denne bakgrunn foreslår departementet følgende endringer:

Politiregisterloven § 66 annet ledd skal lyde:

Offentleglova gjelder ikke for innsyn i opplysninger som behandles av Politiets sikkerhetstjeneste i medhold av denne loven. *Avgjørelser om innsyn hos Politiets sikkerhetstjeneste kan heller ikke påklages etter offentleglova.*

Politiregisterloven § 69 første ledd nr. 15 skal lyde:

15. hvordan innsyn skal gjennomføres *og behandlingen av saker som gjelder innsyn, jf. §§ 49 og 66,*

Politiregisterforskriften § 22-1 annet ledd skal lyde:

Den registrerte har ikke rett til innsyn i behandling av opplysninger om seg selv hos PST, jf. politiregisterloven § 66 første ledd. *Verken den registrerte eller andre har rett til innsyn etter offentleglova hos PST, jf. politiregisterloven § 66 annet ledd.*

10. Endring i politiregisterloven § 50 tredje ledd – dekryptering av sperrede opplysninger

Politiregisterloven § 50 tredje ledd om behandling av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonskontroll ble tilføyd ved lovendring 24. april 2020, og er foreløpig ikke satt i kraft. Etter den nye bestemmelsen skal opplysninger som er innhentet ved kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesing, og som ikke er brukt i saken, sperres når saken avsluttes ved rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning. Sperrede opplysninger kan kun benyttes ved begjæring om gjenåpning, ved gjenopptakelse av etterforskning, eller for å ivareta siktedes legitime interesser.

Sperring vil også omfatte opplysninger som ikke er lesbare, og som det på grunn av tekniske eller andre begrensninger ikke har vært mulig å gjøre lesbare før saken ble avsluttet. Muligheten for videre behandling av slike opplysninger ble ikke særskilt vurdert av departementet under arbeidet med Prop. 4 L (2019-2020), og ble heller ikke tatt opp av høringsinstansene. Slik politiregisterloven § 50 nytt tredje ledd lyder etter lovendringen av 24. april 2020 er ikke dekryptering et av de lovlige formålene for bruk av sperrede opplysninger. Dette innebærer at dersom de tekniske hjelpemidler for å gjøre slike opplysninger lesbare blir tilgjengelige etter sakens avslutning, så vil det etter lovens ordlyd likevel ikke være lovlig å bruke dette for å gjøre de sperrede opplysningene lesbare. Dette kan innebære at ikke lesbare opplysninger som i ytterste konsekvens kunne gitt grunnlag for gjenåpning av straffesak eller gjenopptakelse av etterforskning, ikke vil kunne bli gjort tilgjengelige. Det foreslås derfor at det å gjøre sperrede opplysninger lesbare tas inn som et av de lovlige formålene for bruk av sperrede opplysninger etter politiregisterloven § 50 nytt tredje ledd.

Videre foreslås det endringer i politiregisterforskriften § 25-4, for å presisere adgangen til videre bruk av opplysninger som er blitt gjort lesbare etter sperringstidspunktet. § 25-4 er forskriftsbestemmelsen som vil bli gitt for å utfylle politiregisterloven § 50 nytt tredje ledd, og den er per i dag ikke vedtatt. Når opplysninger blir sperret, er det normalt fordi de ikke har vært ansett å ha betydning, og dermed ikke blitt brukt i saken. Politiet har før sperring inntrådte hatt anledning til å vurdere opplysningenes relevans, både for innhentingssaken og til bruk for andre formål som angitt i straffeprosessloven § 216 i. Det er derfor av hensyn til personvernet satt en streng begrensning på hvilke formål som kan tillate videre bruk av de sperrede opplysningene. Den samme vurderingen kan ikke legges til grunn for opplysninger som ikke var lesbare på sperringstidspunktet. Innholdet i disse opplysningene er ikke kjent, og man har derfor ikke hatt anledning til å vurdere deres betydning eller benytte dem verken i innhentingssaken eller andre saker de kan ha relevans for. Hensynet til rettssikkerhet og full saksopplysning tilsier derfor at opplysningene bør kunne benyttes til etterforskning, slik de kunne ha vært benyttet dersom de hadde vært lesbare før sperringen inntrådte. Departementet foreslår derfor at opplysninger som har blitt gjort lesbare etter sperring inntrådte, skal kunne benyttes både til de formål som nevnes i politiregisterloven § 50 nytt tredje ledd (gjenåpning av straffesak, gjenopptakelse av etterforskning, og for å ivareta siktedes legitime interesser), men også til andre formål innenfor rammen av straffeprosessloven § 216 i.

Etter politiregisterloven § 50 nytt tredje ledd skal opplysninger sperres når saken er avgjort ved rettskraftig dom eller henleggelsesbeslutning. Dersom opplysninger som har blitt gjort lesbare etter sperring brukes i andre saker, vil de følge reglene for behandling av opplysninger i den saken. På tilsvarende måte vil opplysninger som benyttes til begjæring om gjenåpning, gjenopptakelse av straffesak eller til å ivareta siktedes legitime interesser følge reglene for behandling av opplysninger i den aktuelle sakstypen. Det må imidlertid også innføres et skjæringstidspunkt som sikrer at opplysninger som har blitt gjort lesbare etter sperring, men som ikke blir brukt til andre formål, igjen underlegges sperring. Departementet foreslår derfor at opplysninger som har blitt gjort lesbare etter sperring, men som ikke har blitt benyttet til andre tillatte formål, skal sperres på ny seks måneder etter at de ble gjort lesbare. Seks måneder er en utvidelse av den fristen som er gjeldende rett for bruk til andre formål etter kommunikasjonskontrollforskriften § 9 første ledd, og anses som tilstrekkelig tid til å vurdere opplysningenes relevans.

Det foreslås at den endelige slettefristen for sperrede opplysninger som vil bli gitt i politiregisterforskriften § 25-4 også skal gjelde for sperrede opplysninger som ikke er lesbare.

Det foreslås etter dette følgende endringer:

Politiregisterloven § 50 tredje ledd skal lyde:

Opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll som ikke er brukt i saken, skal sperres når saken er avgjort ved rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning. Sperrede opplysninger kan benyttes ved begjæring om gjenåpning, ved gjenopptakelse av *etterforskning*, for å ivareta siktedes legitime interesser, *eller for å gjøre lesbart opplysninger som ikke har vært lesbare på grunn av tekniske eller andre begrensninger på avgjørelsestidspunktet*. Opplysninger som det etter straffeprosessloven § 216 g ikke er adgang til å beholde, skal slettes så snart som mulig. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for opplysninger innhentet etter straffeprosessloven §§ 216 m og 216 o, og for opplysninger innhentet etter straffeprosessloven §§ 202 a og 202 c så langt den passer. Kongen gir i forskrift nærmere regler om sletting og bruk av sperrede opplysninger fra kommunikasjonskontroll.

Politiregisterforskriften kommende § 25-4 tredje ledd skal lyde:

Opplysninger som ikke er lesbare skal også følge reglene om sperring etter politiregisterloven § 50 tredje ledd. Opplysninger som blir gjort lesbare etter at sperringen har inntrådt, kan brukes til formål som nevnt i politiregisterloven § 50 tredje ledd, samt overføres og brukes innenfor rammen av straffeprosessloven § 216 i. Dersom opplysningene ikke har blitt benyttet til et av disse formålene innen 6 måneder etter at de ble gjort lesbare, skal de sperres. Politiregisterloven § 50 tredje ledd gjelder også for opplysninger som er overført etter annet punktum.

11. Anmerkning av utenlandske reaksjoner på politiattest

Det følger av politiregisterforskriften § 44-5 at det i reaksjonsregisteret kan registreres utenlandske reaksjoner og tiltak dersom reaksjonene er avsagt overfor norsk statsborger, norsk foretak eller person som arbeider eller oppholder seg i Norge og reaksjonen er ilagt i annet land som Norge har inngått avtale med om meddelelse av slike opplysninger. Det skal i tillegg registreres dom på betinget og ubetinget fengsel samt forvaring som er avsagt av Den internasjonale straffedomstolen i Haag når domfelte skal fullbyrde straffen i Norge. Bestemmelsen er en utvidelse av hvilke reaksjoner ilagt i utlandet som kan registreres sammenlignet med den tidligere strafferegistreringsforskriften § 5. Utvidelsen er ikke nærmere kommentert i kgl.res. 20. september 2013 nr. 1097 om fastsettelse av politiregisterforskriften.

Etter politiregisterforskriften § 32-1 om anmerkning av utenlandske reaksjoner på politiattest, skal bare reaksjoner som nevnt i politiregisterloven § 40 nr. 2 bokstav a, b og d (fengsel, forvaring og ungdomsstraff) anmerkes på attesten. Det er i merknadene til bestemmelsen angitt at den er en videreføring av gjeldende praksis hva gjelder anvendelsen av strafferegistreringsforskriften § 5. Dette er imidlertid ikke helt korrekt, ettersom loven § 40 ble endret ved lov 20. januar 2012 nr. 6 om endringer i straffeloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven, konfliktrådsloven m.fl. (barn og straff), ved at det ble inntatt en ny bokstav d om ungdomsstraff. Før denne lovendringen var rettighetstap, som skulle registreres etter

strafferegistreringsforskriften, inntatt i bokstav d. Denne endringen har man ikke vært oppmerksom på ved utarbeidelsen av politiregisterforskriften.

Utvidelsen i § 44-5 har medført at det ikke lenger er samsvar mellom hvilke utenlandske reaksjoner som kan registreres i reaksjonsregisteret, og hvilke som vil anmerkes på en politiattest. Dersom for eksempel samfunnsstraff ville vært anmerket på attesten dersom den hadde vært ilagt i Norge, kan det synes urimelig at en tilsvarende reaksjon ilagt i utlandet ikke anmerkes, selv om den finnes i det norske reaksjonsregisteret. Det er også en utilsiktet endring at rettighetstap ilagt i utlandet ikke lenger vil fremgå av attesten. Selv om man ikke kan ha en forventning om at norsk politiattest omfatter alle reaksjoner som måtte ha blitt ilagt i utlandet, mener departementet at de beste grunner taler for at de utenlandske reaksjonene som faktisk er registrert i reaksjonsregisteret, fremgår av attesten når tilsvarende reaksjon ilagt i Norge ville vært anmerket.

Det foreslås derfor at politiregisterforskriften § 32-1 skal lyde:

§ 32-1 Anmerkning av utenlandske reaksjoner og tiltak på politiattest

Utenlandske reaksjoner som er registrert i reaksjonsregisteret, jf. § 44-5, skal anmerkes på politiattest i samme utstrekning som reaksjoner ilagt i Norge.

12. Forsendelse av politiattest

Det følger av politiregisterforskriften § 36-6 annet ledd at utstedt politiattest skal sendes til søkers adresse som er registrert i Folkeregisteret, med mindre særlige grunner foreligger. Bakgrunnen for regelen er at det forsterker kontrollen med at vedkommende er den han utgir seg for. Det skal derfor særlige grunner til for at attesten skal sendes til andre adresser enn søkerens egen. Det har imidlertid ikke vært hensikten å legge begrensninger på adgangen til å sende attesten elektronisk til søkeren, dersom dette gjøres på en sikker måte. Søkere som har opprettet en digital postkasse, får i dag tilsendt attesten til denne. Departementet foreslår at det tydeliggjøres i forskriften at attesten også kan sendes til søkers digitale postkasse.

Det er ikke noe krav om at personer som søker om politiattest bor eller oppholder seg i Norge. Det er ikke uvanlig at det leies inn personell fra utlandet til stillinger som krever politiattest, for eksempel helsepersonell, også personell som aldri har vært bosatt i eller oppholdt seg i Norge. Disse personene vil verken ha folkeregistrert adresse i Norge eller en digital postkasse. Selv om forsendelse til søkers adresse i utlandet i disse tilfellene vil gå inn under unntaket om «særlige grunner», ser departementet det som hensiktsmessig at adgangen til å sende attesten til en utenlandsk adresse kommer klart frem i forskriften.

Det foreslås etter dette at § 36-6 annet ledd skal lyde:

Politiattesten skal sendes til søkeren. Attesten sendes til søkerens *folkeregistrerte adresse eller søkerens digitale postkasse*, med mindre særlige grunner foreligger. *Er søkeren bosatt i utlandet på søknadstidspunktet, sendes attesten til den adressen søkeren oppgir.*

13. Båndlegging

13.1 Gjeldende rett

Ved lov 21. juni 2019 nr. 50 om endringer i straffeloven mv. (terrorrelaterte folkerettslige forpliktelser m.m.) ble reglene om båndlegging flyttet fra straffeprosessloven til politiloven. Det ble samtidig gjort endringer i politiregisterloven §§ 64, 66 og 69. Av særlig interesse i denne sammenheng er at det i § 66 nytt fjerde ledd åpner for at innsyn i saksdokumenter i sak om båndlegging kan gis etter reglene i straffeprosessloven, som gjelder så langt de passer. Det ble i Prop. 100 L (2018-2019) kapittel 8 på side 82 understreket at bestemmelsen, utover innsyn i de aktuelle saksdokumentene, ikke representerer et unntak fra den generelle regelen i § 66 første ledd om at det ikke er innsynsrett i opplysninger som behandles hos PST utenfor straffesak. Det er i § 69 tilføyd at det i forskrift kan gis nærmere regler om saksbehandling i båndleggingssaker utenfor straffesak.

13.2 Forslag til endring

Som følge av at det er åpnet for å gi innsyn i saksdokumenter i sak om båndlegging, foreslås det justeringer i forskriften § 22-1 om informasjonsplikt og innsyn.

Det foreslås at § 22-1 tredje ledd skal lyde:

Innsyn kan likevel gis dersom behandling av opplysninger beror på samtykke, jf. § 6-1. *Innsyn kan i tillegg gis i saksdokumenter i sak om båndlegging utenfor straffesak, jf. politiregisterloven § 66 fjerde ledd.*

14. Endring i § 45-2 – definisjon av en DNA-profil

14.1 Gjeldende rett

Politiregisterforskriften § 45-6 regulerer hvilke opplysninger som kan registreres i DNA-registeret. Det følger av bestemmelsen at det kan registreres «opplysninger om DNA-profiler» etter nærmere bestemte vilkår. Begrepet DNA-profil er definert i politiregisterforskriften § 45-2 nr. 1 som «resultatet av en analyse av biologisk materiale for å fastslå en persons identitet. DNA-profilen uttrykkes ved en tallkombinasjon. Profiler registrert i DNA-registeret omtales som identitetsprofiler, etterforskningsprofiler og sporprofiler.»

14.2 Forslag til endringer

På grunn av oppgradering til nye prøvesett som inneholder flere markører enn tidligere er det avdekket et behov for å endre definisjonen av "DNA-profil" i politiregisterforskriften § 45-2 nr. 1. Registrering av Y-kromosomspesifikke DNA-profiler (Y-STR) og mitokondrielle DNA-profiler (mtDNA) kan innbefatte *bokstaver* og

ev. *symboler*, ikke bare tall. Slike opplysninger registreres også i Saknetregisteret, jf. politiregisterforskriften § 50-4 nr. 6 jf. § 50-5. Opplysningene kan ikke si noe om risiko for sykdommer, øyefarge, hårfarge mv.

Det foreslås derfor at politiregisterforskriften § 45-2 nr. 1 skal lyde:

1. *DNA-profil*: resultatet av en DNA-analyse av biologisk materiale *fra en person eller spor i identifiseringsøyemed*. DNA-profilen uttrykkes ved en *kombinasjon av tall, bokstaver og eventuelt symboler*. DNA-profiler registrert i DNA-registeret omtales som identitetsprofiler, etterforskningsprofiler og sporprofiler.

15. Oppdateringer som følge av endringer i annet regelverk

Det foreslås endringer i flere bestemmelser i politiregisterloven og -forskriften som følge av ny sikkerhetslov med tilhørende forskrift, samt tilpasning til vedtatte endringer i andre lover og forskrifter. Endringene er rene oppdateringer, og innebærer ikke realitetsendringer.

Det foreslås følgende lovendringer:

Politiregisterloven § 66 tredje ledd skal lyde:

For innsyn i opplysninger som behandles i forbindelse med *klarering* gjelder bestemmelsene gitt i eller i medhold av sikkerhetsloven.

Det foreslås følgende forskriftsendringer:

§ 10-4 skal lyde:

§ 10-4 *Underretning til tingretten om siktelse eller tiltale mot gjenlevende forelder*

Dersom gjenlevende forelder siktes eller tiltales for forsettlig eller overlagt å ha voldt den annen forelders død, skal politiet straks underrette tingretten om dette, jf. barneloven § 38 og § 64 b.

§ 20-3 nr. 8 skal lyde:

8. *personkontroll*: PSTs arbeid med *klarering* i tilknytning til sikkerhetsloven kapittel 6 og forskrift 20. desember 2018 nr. 2054 om sikkerhetsklarering og annen klarering.

§ 21-1 nr. 6 første punktum skal lyde:

I forbindelse med personkontroll og akkreditering kan det kun behandles opplysninger som er av betydning for spørsmålet om klareringen i en aktuell sak, herunder opplysninger om en allerede *klarert* person dersom dette er nødvendig for å vurdere vedkommendes sikkerhetsmessige skikkethet.

§ 21-2 første ledd nr. 7 skal lyde:

7. Person som er underlagt undersøkelse med sikte på *klarering* eller akkreditering

§ 22-1 fjerde ledd skal lyde:

For innsyn i opplysninger som behandles i forbindelse med *klarering* gjelder bestemmelsene gitt i eller i medhold av sikkerhetsloven.

§ 25-3 annet ledd skal lyde:

Dokumenter i saker som bare eller hovedsakelig gjelder militærpersons overtredelse av den militære straffelov *eller forsvarsloven*, arkiveres *hos Forsvaret*.

16. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det må kunne antas at forslaget i punkt 3, om påtaleunntatelser som ikke skal anmerkes på uttømmende politiattest, vil kunne skape noe merarbeid for påtalemyndigheten, og noe økt saksbehandlingstid hos kontoret som utsteder politiattesten.

Utover dette har ikke forslagene økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Eventuelle merutgifter dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjetttrammer.

17. Samlet forslag til endringer

17.1 Forslag til lovendringer

I politiregisterloven gjøres følgende endringer:

§ 12 sjette ledd første punktum skal lyde:

Opplysningene i registeret skal kun brukes i strafferettspleien, *med mindre annet er fastsatt i bestemmelsen her*.

§ 13 annet ledd skal lyde:

Politiet kan føre et register med fingeravtrykk av ansatte i politiet som kan få kontakt med åsteder eller bevismateriale. *Det kan i tillegg føres et register med fingeravtrykk og fotografi av personer med ukjent identitet når opplysningene antas å ha tilknytning til uoppklart straffesak.*

§ 36 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. Som politiattest. Dokumentet utstedes til bruk i mottakers interesse og kan inneholde opplysninger om hvorvidt en fysisk eller juridisk person har vært ilagt straff eller andre strafferettslige reaksjoner eller andre tiltak som følge av lovbrudd, eller er under straffeforfølgning. Politiattest utstedt i annet EØS-land likestilles med norsk politiattest *i de tilfeller der det i lov eller i medhold av lov er*

hjemlet krav om botid, jf. annet ledd. For utlevering av nye eller oppdaterte opplysninger etter at politiattest er utstedt gjelder § 43.

§ 40 nr. 3 ny bokstav g til i skal lyde:

- g) dom eller vedtatt forelegg med straffutmålingsfravall*
- h) tap av retten til å føre motorvogn mv., jf. vegtrafikkloven § 24 a annet ledd, § 33 nr. 1 og 2, jf. nr. 6, og § 35 første ledd og tap av retten til å drive persontransport mot vederlag (kjøreseddel), jf. yrkestransportloven § 37 f annet ledd*
- i) inndragning*

§ 41 nr. 1 bokstav a skal lyde:

- a) overføring til konfliktråd etter straffeprosessloven § 71 a første og annet ledd, dersom vedkommende ikke har begått nye lovbrudd 2 år etter at det er inngått godkjent avtale, ungdomsplan eller plan i konfliktrådet, eller påtaleunnnlatelse gitt etter straffeprosessloven §§ 69 eller 70 i sak som også kunne ha egnet seg for overføring til konfliktrådet etter straffeprosessloven § 71 a første og annet ledd, dersom vedkommende ikke har begått nye lovbrudd 2 år etter at påtalemyndigheten besluttet å unnlate påtale,*

§ 50 tredje ledd skal lyde:

Opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll som ikke er brukt i saken, skal sperres når saken er avgjort ved rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning. Sperrede opplysninger kan benyttes ved begjæring om gjenåpning, ved gjenopptakelse av *etterforskning*, for å ivareta siktedes legitime interesser, *eller for å gjøre lesbart opplysninger som ikke har vært lesbare på grunn av tekniske eller andre begrensninger på avgjørelsestidspunktet*. Opplysninger som det etter straffeprosessloven § 216 g ikke er adgang til å beholde, skal slettes så snart som mulig. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for opplysninger innhentet etter straffeprosessloven §§ 216 m og 216 o, og for opplysninger innhentet etter straffeprosessloven §§ 202 a og 202 c så langt den passer. Kongen gir i forskrift nærmere regler om sletting og bruk av sperrede opplysninger fra kommunikasjonskontroll.

§ 60 annet og tredje ledd skal lyde:

Datatilsynet kan gi anmerkning dersom det finner at behandling av opplysninger i *den enkelte straffesak* er i strid med loven. Det samme gjelder for behandling som

nevnt i første ledd siste punktum. Slik anmerkning skal meddeles den behandlingsansvarlige med gjenpart til den behandlingsansvarliges overordnede organ.

Datatilsynets vedtak etter første ledd kan påklages til Personvernemnda.
Kongen gir nærmere regler i forskrift.

§ 66 overskriften skal lyde:

§ 66 *Informasjonsplikt, innsyn og forholdet til offentleglova*

§ 66 annet og tredje ledd skal lyde:

Offentleglova gjelder ikke for innsyn i opplysninger som behandles av Politiets sikkerhetstjeneste i medhold av denne loven. *Avgjørelser om innsyn hos Politiets sikkerhetstjeneste kan heller ikke påklages etter offentleglova.*

For innsyn i opplysninger som behandles i forbindelse med *klarering* gjelder bestemmelsene gitt i eller i medhold av sikkerhetsloven.

§ 69 første ledd nr. 15 skal lyde:

15. hvordan innsyn skal gjennomføres *og behandlingen av saker som gjelder innsyn, jf. §§ 49 og 66,*

17.2 Forslag til forskriftsendringer

I politiregisterforskriften gjøres følgende endringer:

§ 10-4 skal lyde:

§ 10-4 *Underretning til tingretten om siktelse eller tiltale mot gjenlevende forelder*

Dersom gjenlevende forelder siktes eller tiltales for forsettlig eller overlagt å ha voldt den annen forelders død, skal politiet straks underrette tingretten om dette, jf. barneloven § 38 og § 64 b.

§ 15-4 første ledd skal lyde:

Opplysninger som sperres kan bare brukes til følgende formål:

1. dokumentasjon i den registrertes eller den behandlingsansvarliges interesse,
2. politimessige formål når sperring er begrunnet i at opplysningen ikke skal brukes til vandelskontroll,
3. utarbeidelse av nasjonale trussel- og risikovurderinger og etterretningsprodukter når opplysningene er sperret etter § 59-11,

4. *til å gi den registrerte innsyn når opplysningene er sperret etter § 58-10, eller*
5. *til andre formål dersom sperring er begrunnet i den registrertes interesse og den registrerte samtykker, jf. § 6-1.*

§ 16-2 annet ledd skal lyde:

Etter at opplysningene er fjernet fra registrene skal *opplysningene*

1. *behandles i samsvar med arkivlovgivningen, eller*
2. *tilintetgjøres.*

§ 20-3 nr. 8 skal lyde:

8. *personkontroll: PSTs arbeid med klarering i tilknytning til sikkerhetsloven kapittel 8 og forskrift 20. desember 2018 nr. 2054 om sikkerhetsklarering og annen klarering.*

§ 21-1 nr. 6 første punktum skal lyde:

I forbindelse med personkontroll og akkreditering kan det kun behandles opplysninger som er av betydning for spørsmålet om klareringen i en aktuell sak, herunder opplysninger om en allerede *klarert* person dersom dette er nødvendig for å vurdere vedkommendes sikkerhetsmessige skikkethet.

§ 21-2 første ledd nr. 7 skal lyde:

7. Person som er underlagt undersøkelse med sikte på *klarering* eller akkreditering

§ 22-1 annet til fjerde ledd skal lyde:

Den registrerte har ikke rett til innsyn i behandling av opplysninger om seg selv hos PST, jf. politiregisterloven § 66 første ledd. *Verken den registrerte eller andre har rett til innsyn etter offentleglova hos PST, jf. politiregisterloven § 66 annet ledd.*

Innsyn kan likevel gis dersom behandling av opplysninger beror på samtykke, jf. § 6-1. *Innsyn kan i tillegg gis i saksdokumenter i sak om båndlegging utenfor straffesak, jf. politiregisterloven § 66 fjerde ledd.*

For innsyn i opplysninger som behandles i forbindelse med *klarering* gjelder bestemmelsene gitt i eller i medhold av sikkerhetsloven.

§ 25-3 annet ledd skal lyde:

Dokumenter i saker som bare eller hovedsakelig gjelder militærpersons overtredelse av den militære straffelov *eller forsvarsloven*, arkiveres *hos Forsvaret*.

Kommende § 25-4 tredje ledd skal lyde:

Opplysninger som ikke er lesbare skal også følge reglene om sperring etter politiregisterloven § 50 tredje ledd. Opplysninger som blir gjort lesbare etter at sperringen har inntrådt, kan brukes til formål som nevnt i politiregisterloven § 50 tredje ledd, samt overføres og brukes innenfor rammen av straffeprosessloven § 216 i. Dersom opplysningene ikke har blitt benyttet til et av disse formålene innen 6 måneder etter at de ble gjort lesbare, skal de sperres. Politiregisterloven § 50 tredje ledd gjelder også for opplysninger som er overført etter annet punktum.

§ 30-1 overskriften og første og annet ledd skal lyde:

§ 30-1 *Konfliktrådsbehandling og påtaleunntatelser*

Overføring til konfliktråd etter straffeprosessloven § 71 a skal ikke anmerkes på uttømmende politiattest eller vandelsvurdering dersom vedkommende ikke har begått nye lovbrudd som kan idømmes fengselsstraff 2 år etter konfliktrådsbehandlingen. *Det samme gjelder påtaleunntatelse som ikke skal anmerkes på uttømmende politiattest jf. politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a. Før påtaleunntatelse anmerkes uttømmende politiattest skal saken forelegges ansvarlig påtalemyndighet, med mindre det er åpenbart at det ikke skal gjøres unntak. Påtalemyndighetens beslutning om ikke å anmerke påtaleunntatelse skal nedtegnes.*

Utgangspunktet for beregning av fristen etter første ledd *første punktum* er datoen for godkjent avtale. *Utgangspunktet for beregning av fristen etter første ledd annet punktum er datoen påtalemyndigheten besluttet å unnlate påtale.* Fristen avbrytes også dersom vedkommende har en verserende sak, jf. § 28-3 nr. 3. Dersom en verserende sak avsluttes uten at vedkommende ilegges reaksjon for lovbrudd som kan idømmes fengselsstraff beregnes fristen igjen fra datoen for godkjent avtale, *eller fra datoen påtalemyndigheten besluttet å unnlate påtale.*

§ 32-1 skal lyde:

§ 32-1 *Anmerkning av utenlandske reaksjoner og tiltak på politiattest*

Utenlandske reaksjoner som er registrert i reaksjonsregisteret, jf. § 44-5, skal anmerkes på politiattest i samme utstrekning som reaksjoner ilagt i Norge.

§ 36-6 annet ledd skal lyde:

Politiattesten skal sendes til søkeren. Attesten sendes til søkerens folkeregistrerte adresse eller søkerens digitale postkasse, med mindre særlige grunner foreligger. Er søkeren bosatt i utlandet på søknadstidspunktet, sendes attesten til den adressen søkeren oppgir.

§ 42-2 første ledd skal lyde:

Datatilsynet kan gi pålegg om at behandling av opplysninger i strid med politiregisterloven og denne forskriften skal opphøre eller stille vilkår som må oppfylles for at behandlingen skal være i samsvar med loven og denne forskriften, med unntak av behandling av opplysninger som nevnt i § 42-3, jf. også politiregisterloven § 60 første ledd. Datatilsynet kan uansett gi pålegg ved behandling av opplysninger i politiets registre som er forskriftsregulert etter politiregisterloven § 14 første ledd, med de unntak som følger av politiregisterloven § 60 første ledd tredje punktum.

Ny § 42-5 skal lyde:

§ 42-5 Personvernnemndas klagebehandling

Datatilsynets vedtak om pålegg etter politiregisterloven § 60 første ledd kan påklages av den registrerte og den behandlingsansvarlige. Med vedtak om pålegg menes også vedtak hvor det ikke er gitt et pålegg.

Personvernnemnda kan ikke behandle klager over anmerkninger etter politiregisterloven § 60 annet ledd, med unntak av det som følger av tredje ledd.

Dersom Personvernnemnda kommer til at Datatilsynet har fattet vedtak om anmerkning i sak hvor Datatilsynet skulle ha fattet vedtak om pålegg, kan Datatilsynets anmerkning likevel klagebehandles.

Forvaltningsloven § 29 gjelder tilsvarende for klager over Datatilsynets vedtak etter politiregisterloven § 60 tredje ledd.

§ 44-13 tredje ledd skal lyde:

Opplysninger skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 1.

§ 45-2 nr. 1 skal lyde:

1. *DNA-profil*: resultatet av en DNA-analyse av biologisk materiale *fra en person eller spor i identifiseringsøyemed*. DNA-profilen uttrykkes ved en *kombinasjon av tall, bokstaver og eventuelt symboler*. DNA-profiler registrert i DNA-registeret omtales som identitetsprofiler, etterforskningsprofiler og sporprofiler.

§ 45-17 første ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Sletting av identitetsprofil skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 2*. Sletting av øvrige opplysninger *skal* gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 1*.

§ 45-17 annet ledd fjerde og femte punktum skal lyde:

Sletting av etterforskningsprofil skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 2*. Sletting av øvrige opplysninger skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 1*.

§ 45-17 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Sletting skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 2*.

§ 45-17 fjerde ledd skal lyde:

Referanseprofil skal slettes når formålet med undersøkelsene er oppnådd eller referansepersonen trekker samtykket tilbake. Sletting skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 2*.

§ 46-5 tredje og fjerde ledd skal lyde:

I etterforskningsregisteret kan *det* registreres opplysninger som nevnt i § 46-4 om den som er mistenkt eller siktet for en handling som kan medføre frihetsstraff.

I sporregisteret kan *det* registreres opplysninger om personer med ukjent identitet når opplysningene antas å ha tilknytning til uoppklart straffesak.

§ 47-14 tredje ledd skal lyde:

Opplysninger som behandles etter politiregisterloven § 8 og som det ikke er grunnlag for å behandle videre skal senest 4 måneder etter at opplysningen ble registrert, slettes i henhold til § 16-2 *tredje* ledd.

§ 48-12 annet ledd skal lyde:

Sletting av opplysninger i straffesaksregisteret *skal gjøres i samsvar med* § 16-2 annet ledd *nr. 1*.

§ 49-11 annet ledd skal lyde:

Sletting av opplysninger *skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 1.*

§ 50-12 første ledd første punktum skal lyde:

Ved identifikasjon av lik skal opplysningene slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 1* senest 5 år etter at vedkommende er identifisert, med unntak av kjerneinformasjon som muliggjør gjenfinnelse av arkivert sak.

§ 50-12 første ledd tredje punktum skal lyde:

Opplysningene *skal* slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 1.*

§ 51-12 annet ledd skal lyde:

Opplysningene skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd *nr. 1.*

§ 52-11 første ledd skal lyde:

Alle opplysninger som registreres i ASK slettes i tråd med bestemmelsene i hvitvaskingsloven § 34. *Opplysningene skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2.*

§ 53-15 første ledd og annet ledd første punktum skal lyde:

Sletting av opplysninger i politioperative registre *skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 1.*

Opplysninger i lydlogg skal slettes automatisk, jf. § 16-2 annet ledd *nr. 2*, etter 90 dager med mindre det foreligger en anmeldelse eller andre konkrete holdepunkter som tilsier at lydloggen vil få betydning som bevis i straffesak eller annen form for dokumentasjon.

§ 54-12 annet og tredje ledd skal lyde:

Sletting av opplysninger i arrestjournalen *skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 1.*

Opptak av lyd og bilde i politiarrest skal slettes etter en måned med mindre det foreligger anmeldelse eller andre konkrete holdepunkter tilsier at opptakene vil være av betydning som bevis i straffesak. Fortsatt lagring kan også skje dersom arrestanten

klager på arrestoppholdet og samtykker til fortsatt lagring. Beslutning om fortsatt lagring treffes av den behandlingsansvarlige. Når formålet med den videre behandlingen er oppnådd, skal lyd- og bildeopptakene slettes. *Opplysningene skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2.*

§ 55-11 annet ledd skal lyde:

Sletting av opplysninger skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 1.

§ 56-12 annet ledd skal lyde:

Sletting av opplysninger skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 1.

§ 57-11 skal lyde:

§ 57-11 *Sletting*

Opplysninger i informantregisteret skal ikke oppbevares lenger enn nødvendig ut fra formålet med behandlingen. *Opplysningene skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2.*

§ 58-10 skal lyde:

§ 58-10 *Sperring*

Opplysninger som er sperret i henhold til politiregisterloven § 50 og § 51 behandles i samsvar med forskriften kapittel 15.

Saksbehandlingsreglene i politiregisterloven § 54 og forskriften kapittel 17 kommer til anvendelse.

Opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av bekymringssamtale skal sperres etter 5 år dersom det ikke er nye registreringer på vedkommende i løpet av denne tidsperioden.

Opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av bekymringssamtale hvor barn og foresatte ikke er pålagt møteplikt etter politiloven § 13 fjerde ledd, og hvor det ikke har vært behov for iverksetting av tiltak, skal sperres etter 1 år dersom det ikke er nye registreringer på vedkommende i løpet av denne tidsperioden.

Sperrede opplysninger kan bare brukes for å gi den registrerte innsyn, jf. § 58-8.

§ 58-11 skal lyde:

§ 58-11 *Sletting*

Sperrede opplysninger skal slettes senest 15 år etter at den registrerte fylte 18 år. Opplysninger skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2.

Saksbehandlingsreglene i politiregisterloven § 54 og forskriften kapittel 17 kommer til anvendelse. Begjæringer om sletting skal etterkommes.

§ 59-12 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Sletting av opplysninger skal gjøres i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2.